

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 7 од Законот за земјоделство и рурален развој („Службен весник на Република Македонија“ бр. 49/10, 53/11, 126/12, 15/13, 69/13, 106/13, 177/14, 25/15, 73/15, 83/15, 154/15, 11/16, 53/16, 120/16, 163/16 и 74/17), Владата на Република Македонија на седницата одржана на 13.2.2018 година, донесе

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВОЈ НА ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО И РУРАЛЕН РАЗВОЈ ЗА ПЕРИОД ОД 2018-2022 ГОДИНА

I. ВОВЕД

Дефинирањето на мерките на финансиска поддршка за земјоделството и руралниот развој за временски период од пет години, претставува повеќегодишно буџетско и стратешко планирање кое за прв пат се воведе во спроведувањето на земјоделската политика во Република Македонија за периодот 2013-2017 година. Покрај унапредување на процесот на планирањето на расходите за финансиската поддршка на земјоделските политики на административно ниво, програмирањето на мерките на поддршка истовремено обезбедува зголемување на извесноста во планирањето на приходите на земјоделските производители и следствено, донесување на соодветни деловни одлуки во однос на производство и инвестициите.

Системската правна основа со која се уредува планирањето на развојот на земјоделството и руралниот развој, целите на земјоделската политика, планирањето, следењето и проценката на националната земјоделска политика е Законот за земјоделство и рурален развој. Законот ги вклучува одредбите за поставување и спроведување на националните земјоделски политики во Република Македонија, пред се земјоделските политики на директна поддршка на земјоделството и руралниот развој, организација на пазарите со земјоделски производи и државната помош во земјоделството. Како институционален одговор на ефектите на светската економска криза со измените од 2010 година се обезбеди и можност за опционално воведување на пазарни интервенции, а беа нагласени и политиките на поддршка на здружувањето на земјоделските производители.

Целите на националната земјоделска политика на Република Македонија, кои согласно законот треба да бидат остварени преку мерките и политиките на уредување и поддршка на земјоделските пазари, директните плаќања и руралниот развој, се насочени кон:

- обезбедување на стабилно производство на квалитетна и поевтина храна и обезбедување на населението со доволни количини храна,
- зголемување на конкурентната способност на земјоделството,
- обезбедување на стабилно ниво на доход на земјоделското стопанство,
- одржлив развој на руралните подрачја, и
- оптимално искористување на природните ресурси со почитување на начелата за заштита на природата и животната средина.

Во насока на остварувањето на поставните цели, долгорочното планирање на националната земјоделска политика се остварува преку донесување на Национална стратегија за земјоделството и руралниот развој за период од седум години (член 6) како основен стратешки документ на земјоделската политика во Република Македонија. Спроведувањето на Националната стратегија се реализира преку повеќегодишна Национална програма за развој на земјоделството и рурален развој која се однесува за период од пет години и годишни програми за финансиска поддршка во земјоделството и финансиска поддршка на руралниот развој за спроведување на повеќегодишната национална програма.

Националната програма за развој на земјоделството и рурален развој е плански и оперативен документ за спроведување на националната политика за земјоделство и рурален развој која ги поврзува стратешките документи на политиките, пред сè Националната стратегија за земјоделството и руралниот развој и повеќегодишното буџетско планирање, со годишните оперативни програми и годишни уредби за спроведување на земјоделските и рурални политики.

Согласно членот 7 од законот, националната програма особено содржи:

- инструменти и мерки и активности за спроведување на мерките,
- временски распоред и рокови за спроведување и
- индикативна финансиска рамка за нивно спроведување.

II. ИНСТРУМЕНТИ НА ЗЕМЈОДЕЛСКАТА ПОЛИТИКА

Стратешки и специфични цели од Националната стратегија за земјоделството и руралниот развој за период 2014-2020 година

После поставувањето на финансиската поддршка, бенефицирани социјални, даночни и кредитни политики за земјоделците, целосното искористување на развојниот потенцијал на секторот, зголемување на неговата конкурентност и во голема мерка самиот развој на руралните средини во периодот кој предстои зависи од промената и подобрувањето на неповолната структура на земјоделското производство.

Оттука согласно Националната стратегија за земјоделството и руралниот развој за период 2014-2020 година (НСЗРР 2014-2020) усвоена од Владата на Република Македонија на 29-ти декември 2014 година („Службен весник на Република Македонија“ број 197 од 29.12.2014 година), справувањето со структурните проблеми ќе биде насочено кон активно третирање на главната причина за ваквите состојби - малите и фрагментирани земјишни парцели, потоа недоволната техничко-технолошка опременост која е резултат на долгиот период на дезинвестирање, несоодветната сортна и расна производна структура и лошата старосна и полова структура на руралното население. Еден од приоритети во следниот период ќе биде и подобрување на хоризонталната интеграција на чинителите во секторот на пазарна основа и зајакнување на вертикалните договорни врски. Крајната стратешка цел и во тековниот период останува „понатамошното подобрување на конкурентноста на земјоделскиот сектор на отворениот и променлив пазар и одржување на развојот на руралните средини со оптимално користење на ангажираните природни ресурси“.

Остварувањето на стратешката цел ќе се постигне преку остварување на специфичните цели на земјоделската политика за периодот 2014-2020 година во следниве области на интервенција:

1. Реструктурирање и модернизација на земјоделско-прехранбениот сектор
2. Уредување на пазарите, организација на прехранбениот синџир и подобрување на квалитетот на земјоделските производи
3. Подобрување на условите за живот и за одвивање на економските активности во руралните средини
4. Континуиран пристап до знаењето и инвестирање во човечкиот капитал во земјоделството
5. Комплетирање на функционалноста на системот за безбедност на храната и
6. Одржливо управување со природни ресурси и ублажување на влијанието на климатските промени на земјоделството.

Инструменти на националната земјоделска политика според НСЗРР 2014-2020

Главните инструменти на националната земјоделска политика за остварување на стратешката и специфичните цели од НСЗРР 2014-2020, а кои преставуваат основа за определување на

мерките и активностите за спроведување на мерките се дадени во продолжеток за секоја од специфичните цели.

1. Реструктурирање и модернизација на земјоделско-прехранбениот сектор

Во насока на реструктурирање и модернизацијата на секторот предвидено е понатамошно вложување во подобрувањето на техничко-технолошката опременост на земјоделско-прехранбениот сектор преку кофинансирање на половината од инвестиционите трошоци преку националните и ИПАРД средствата за рурален развој. Во примарното производство посебна поддршка ќе се обезбеди за воведување на ефикасни методи на наводнување кај избрани култури. Другите инструменти на политиката кои треба да го подобрат реструктурирањето и модернизацијата на примарното производство се:

- реонизација на земјоделското производство со препораки за погодност на типот на производство во одредени производни региони
- воведување на мислење за погодност при подигање на повеќегодишни насади со поддршка на државните средства,
- поддршка за конверзија на непрофитабилното растително земјоделско производство и промена на сортната структура,
- продолжување и подобрување на мерките на поддршката за домашното производство на семенски и саден материјал,
- воведување на засилени мерки за подобрување на генетските карактеристики на сточарското производство преку систем за селекција и следење на генетските карактеристики и спроведување на одгледувачките програми на признати одгледувачки организации и
- воведување на посебни мерки за заживување на алтернативните системи на одгледување на несилки за производство на бројлерско месо и јајца.

Во насока на подобрување на старосната структура и подобрување на вработеноста во земјоделското производство ќе се обезбеди поддршка за започнување на нови земјоделски бизниси на млади земјоделци со 100% финансирање на трошоците, како и нов инструмент на поддршка на интегрален инвестиционен проект кој ги вклучува сите неопходни инвестициони мерки за преминување на земјоделските стопанства во повисока развојна категорија со поголеми производни капацитети. Висината на планираната поддршка е 90% за преминување од мали стопанства во втора целна категорија и 70% за преминување од втора во прва целна категорија.

За надминување на главниот проблем кој ја спречува конкурентноста (малите и фрагментирани парцели) ќе се започне со интензивно спроведување на проектите на консолидација и окрупнување на земјоделското земјиште по стопанство и ќе се спроведат мерки за подобрување на мобилноста на пазарот на земјоделско земјиште и ставање во

функција на неискористеното земјоделско земјиште (со евиденција, фискални мерки и мерки на поддршка за трансформација на необработеното земјоделско земјиштето во обработливо врз основа на реонизацијата). Планирано е и олесување на пренамената на земјиште за постоечките земјоделски бизниси заради проширување на нивното производство.

Продолжува силната финансиска поддршка на задругите, но ќе се воспостави и постојан систем за обука на менаџерите и тековна техничка поддршка на иницијативите за формирање на задругите се до нивното редовно функционирање.

Ќе се понуди атрактивна правна форма за вршителите на земјоделската дејност – активни семејни земјоделски стопанства која ќе овозможи поголем број од сегашните семејни стопанства да го регулираат правниот статус и со тоа да се намали невработеноста и сивата економија.

2. Уредување на пазарите, организација на прехранбениот синџир и подобрување на квалитетот на земјоделските производи

Во насока на модернизација на физичката постбербена и маркетинг инфраструктура, покрај поддршка на поединечните инвестиции, ќе се реализира и наменски проект за осовременување на маркетинг капацитетите во струмичкиот регион како главен градинарски производен регион. Проектот треба да вклучи поддршка за изградба на заеднички откупен дистрибутивен центар за поголем број откупувачи и модернизирање на откупните места по селата. За ова може да биде употребен новиот инструмент државно предфинансирање за големи проекти од подсекторско значење.

За подобрување на вертикалната интеграција и подобрување на пазарните односи ќе врши засилен надзор на доследно спроведување на законските одредби за регулирање на откупот и задолжителни договорни односи. За првпат ќе се започне со спроведување на „Интегрирани проекти за зајакнување на синџирот на понуда“ од типот на мерките на рурален развој во кои ќе учествуваат сите учесници во конкретен вертикален ланец на производство – производители и откупувачи. Продолжуваат директни плаќања кои поддржуваат вертикалната интеграција, а ќе се обезбеди и стабилно функционирање на постојните подсекторски групи.

Во следниот период ќе се воведат системи за спроведување на минималните стандарди за квалитет на земјоделските производи и тоа: СЕУРОП класификација на полутинки, третман на јајцата од Б класа (со изградба на фабрика за преработка) и минимални стандарди за квалитет на суровото млеко (со редовни анализи на суровото млеко).

Заради намалување на негативните влијанија од сезонските пазарни флукуации (за свинско месо, јајца) ќе се постави систем на уредување и интервенции на пазарите со земјоделски производи опериран од страна на самите субјекти, преку формирани пазарни одбори.

Продолжува државната поддршка за операторите за воведување на повисоки стандарди и заштита на квалитетот на земјоделските производи, но и поддршката за национална промоција на квалитетните македонски земјоделско-прехранбени производи (пред сè виното, зеленчукот и овошјето) на извозните пазари, особено на недоволно застапените и алтернативните.

3. Подобрување на условите за живот и за одвивање на економските активности во руралните средини

Заради поддршка на приходот од земјоделска дејност продолжува спроведувањето на директните плаќања со воведување на барања за спроведување на добра земјоделска пракса и заштита на животната средина кои корисниците на поддршката задолжително треба да ги исполнат. Овозможувањето на дополнителни приходи за руралното население ќе се поттикнува преку поддршката од мерките за рурален развој за диверсификација на економските активности во руралните средини во други земјоделски и неземјоделски активности (преработка на производи на земјоделските стопанства, рурален туризам, услуги, занетчиство итн).

Во насока на подобрување на трошковната структура на земјоделската дејност и обезбедување на повеќе средства за инвестирање, продолжува бенефицираната даночна политика во оданочувањето на приходот дополнително со намалување на ДДВ за добиточната храна и живите животни на 5%. За поддршка на инвестирањето се обезбедува континуитет на субвенционираното рурално кредитирање со повољните услови преку Македонската банка за поддршка на развојот (МБПР).

Посебен приоритет претставуваат реновирањето и изградба на руралната инфраструктура за што се очекува да бидат реализирани најмалку 500 инфраструктурни проекти за решавање на приоритетните комунални проблеми на жителите во руралните средини. Најголем дел од предвидените средства за руралната инфраструктура во износ од по 20 милиони евра годишно, е предвиден за изградба и реновирање на хидромелиоративната инфраструктура согласно „Планот за инвестирање во водостопанската инфраструктура за периодот 2015-2025 година“.

Подобрената социјална сигурност на руралното население ќе се обезбеди со бенефицирано регулирање на задолжителните социјални придонеси за земјоделците, а ќе се реализираат и државни инвестиции за изградба на јавна социјална инфраструктура (клубови за млади и стари, културни центри итн).

Подобрување на положбата и улогата на руралната жена и задржување на женското рурално население е планирано да се стимулира со нов инструмент на поддршка за невработени жени во земјоделското стопанство и со подобрување на родовата еднаквост.

Во следниот период ќе се направат напори за воведување на позасилени инструменти на политиката наменета за изразито депопулационите рурални подрачја и нивно заживување.

4. Континуиран пристап до знаењето и инвестирање во човечкиот капитал во земјоделството

Без овозможување на континуиран трансфер на знаење за подобрување на човечките ресурси во земјоделството неможе да се очекуваат ефикасно спроведување на ниту една од предвидените политики и мерки. Една од клучните цели во следниот период ќе биде воспоставување и одржливо функционирање на ефикасен „Национален советодавен систем во земјоделството“ по европски терк кој се базира на понуда на квалитетни советодавни услуги од проверени сертифицирани даватели, избор на давателот на услугите од страна на земјоделецот и обезбедување на државнофинансирани услуги од страна на приватните даватели.

Дополнително ќе се институционализира континуираното неформално образование за земјоделците преку воведување на задолжителни обуки за корисниците на одредени мерки од страна на избрани институции и со поставување на демонстративно-показни стопанства. Истражувањето во земјоделството во приоритетните области за периодот 2014-2020 година ќе биде уредено со посебна повеќегодишна истражувачка програма тековно верификувана преку постојаните подсекторски групи.

5. Комплетирање на функционалноста на системот за безбедност на храната

Системот за безбедност на храната ќе биде заокружен и функционален во обезбедувањето на навремено и ефикасно справување со ризиците по безбедноста на храната за потрошувачите. Подобрената безбедност на храната исто така е важен предуслов за зголемување на конкурентната позиција на земјоделско-прехранбените производи на домашниот и особено на странските пазари.

Безбедноста на храната ќе се постигне преку интервенции на политиката во сите специфични области од интегралниот систем на безбедност на храната кој како резултат меѓу другото треба да овозможи:

- зголемената безбедност на храната преку редовно спроведување на различните програми за мониторинг,
- задржување на ниските стапки на заболувања кај животните кои се третираат со програмите за здравствена заштита на животни,
- завршено спроведување на корективни активности за исполнување на стандардите од страна на операторите со храна од животинско потекло согласно индивидуалните планови,
- воведен систем на пасош на растенија после воспоставениот мониторинг на појава на болести на растенија,
- воспоставен систем за нештетно отстранување и уништување на отпад и нуспроизводи од животинско потекло во рамките на функционален систем - подобрена безбедноста на суровото млеко, итн.

Целите и насоките од националната стратегија во делот на безбедноста на храната, поблиску ќе бидат уредени со засебна Стратегија за безбедност на храна и други релевантни стратешки документи на Агенцијата за храна и ветеринарство.

6. Одржливо управување со природни ресурси и ублажување на влијанието на климатските промени на земјоделството

Агроеколошката компонента ќе биде интегрален дел на македонското земјоделско производство со зголемувачко значење во тековниот стратешки период. Во таа насока ќе се врши редовно пошумување заради зачувување и унапредување на шумскиот фонд.

Пошироката примена на агроеколошкиот пристап во македонското земјоделско производство особено ќе се спроведува преку:

- спроведување на добри земјоделски практики и заштита на животната средина како услов за корисниците на финансиска поддршка и
- воведени и спроведени најмалку три нови агроеколошки мерки во програмите за рурален развој кои ќе се финансираат од ИПАРД до 2020 година, вклучително заштитата на биодиверзитетот на автохтоните раси и сорти и органското производство, за кое потребно да се обезбеди пазарна одржливоста и зголемена препознатливост на домашниот пазар.

Мерките на поддршка на инвестициите ќе бидат проширени во насока на ефикасното справување со отпадот од земјоделството, производство и употреба на обновливи извори на енергија во земјоделството, а согласно Третиот национален план за климатски промени ќе се применуваат активни мерки за намалување на влијанието на климатските промени врз земјоделството.

За реализацијата на НСЗРР за периодот 2014-2020 ќе бидат издвоени 1.040 милиони евра од буџетот на Република Македонија, односно по 150 милиони евра наменети за поддршка на развојот на земјоделството и руралните средини почнувајќи од 2015 година. Издвојувањата од буџетот на РМ за земјоделството на годишно ниво ќе изнесуваат околу 5%.

Инструменти на националната земјоделска политика согласно Програмата за работа на Владата 2017-2020

Дополнително покрај дефинирање на инструментите на националната земјоделска политика кои произлегуваат директно од НАРДС 2014-2020, мерките и активностите за спроведување на мерките во националната програма се базираат и на Програмата за работа на Владата 2017-2020 година. Согласно Програмата, развојот на земјоделството е еден од постулатите на постигнувањето на одржливиот раст во Република Македонија (поместени во главата Инвестиции за одржлив раст). Приоритет на Владата е зголемување на земјоделските површини, на приносот и квалитетот на земјоделските производи што треба да овозможи поголеми приходи на земјоделските стопанства. Политиката ќе биде насочена и кон

зголемување на индустриско-преработувачките капацитети кои ќе бидат извозно ориентирани и ќе создаваат производи со повисока додадена вредност.

Поважни задачи во областа на земјоделството се: насочување на земјоделските субвенции кон профитабилни и пазарно-ориентирани земјоделски стопанства; транспарентност на буџетските средства од националната програма за земјоделство и рурален развој; консолидација и окрупнување на земјоделското земјиште по стопанство и хоризонтална интеграција на субјектите во земјоделско-прехранбениот сектор и формирање на кооперативи.

Подетално за периодот 2017-2020 година се предвидени следниве нови, односно дополнување на постоечките инструменти по типовите на земјоделската политика:

Во делот на политиките на директни плаќања:

- дополнителни директни плаќања од 20% за зголемување на земјоделските површини и 10% на основното стадо,
- зголемување на финансиската поддршка за: 20% на основните директни плаќања за регистрираните сточари за стимулирање на развојот и професионализацијата во сточарството како основна дејност; за производството на млеко и за поддршка за земјоделците на возраст до 35 години (до пет години од периодот на започнување со земјоделска дејност) и
- воведување на мерки за стимулирање на производството на добиточна храна, алтернативни култури, органско производство, произведен и пласиран саден материјал од градинарски култури, производство на повисока категорија на саден материјал.

Во делот на мерките на рурален развој:

- за младите земјоделци до 35 години во период од првите 3 години ќе се обезбеди зголемен интензитет на поддршката од државата во набавката на земјоделска механизација, купување на првото стадо и ќе се ослободат од закуп на државно земјоделско земјиште,
- ќе се обезбеди финансиска поддршка за каматите за кредитите подигнати од комерцијалните банки наменети за инвестиции од ИПАРД програмата, како и
- ќе се поддржи изградба на инфраструктура до потешко проодните планински фарми и изградбата на современи складишни капацитети и откупно-дистрибутивни центри по производните региони чиј капацитет ќе биде над 5.000 тони.

Во делот на уредувањето и поддршка на земјоделските пазари:

- формирање на интервентен фонд наменет за земјоделско-прехранбениот сектор за стабилизирање на приходите на земјоделците како надомест при нивен значителен пад;
- предвиди обврска за исплатата на откупените земјоделски производи да се изврши најдоцна 90 дена по извршениот откуп;

- воведе обврска за банкарска гаранција за планираниот откуп на земјоделски производи; и
- ќе се поддржи создавање и заштита на производи со препознатлив бренд, знак за квалитет или географско потекло.

Воведување на поддршка на инпути на земјоделски производи преку мерката за поддршка на трошоците за набавка на гориво за земјоделска механизација со механизам за спречување на можни злоупотреби.

Покрај во политиките дефинирани согласно член 3 од Законот за земјоделство и рурален развој, програмата предвидува и интервенции и во делот на управување со земјоделското земјиште во државна сопственост, намалување на стапката на ДДВ за ветеринарните лекови и понатамошно унапредување на даночната и социјална политика за земјоделците.

Дефинирање на мерките и активностите за спроведување на мерките

Мерките од Националната програма за развој на земјоделството и рурален развој се групирани согласно поделбата на политиките пропишани во Законот за земјоделство и рурален развој односно како мерки на: директни плаќања, рурален развој и уредување и поддршка на земјоделските пазари. Во програмата се поместени и инструментите и мерките на политиката на поддршка во рибарството и аквакултурата кои во значителен дел се дефинирани како мерки од типот на политиката на рурален развој и дел како директни плаќања. Во прегледот се вклучени и соодветните мерки на државна помош согласно глава VII од Законот за земјоделство и рурален развој.

Изборот на мерките во соодветните групи политики и големината на алоцираните средства по политики е направен согласно проценетиот придонес на истите кон постигнување на развојните цели во земјоделството и руралните подрачја во Република Македонија дефинирани во националната стратегија и Програмата за работа на Владата за периодот 2017-2020 во рамките на расположливоста на предвидените буџетски средства.

Воведувањето на мерките или промените во нивното спроведување, временски е усогласено со потребата за развој на соодветен институционален капацитет и остварување на други предуслови за спроведување на одредени видови на поддршка.

Критериумите и процедурите за остварување на правото на поддршка на секоја од мерките ќе бидат подетално определени во годишните програми за финансиска поддршка.

Во продолжение на програмата се претставени инструментите, мерките и активностите за спроведување на мерките со временски распоред и рокови за секоја од политиките на поддршка кои ја сочинуваат националната земјоделска политика.

III. МЕРКИ ОД ПОЛИТИКАТА НА ДИРЕКТНИ ПЛАЌАЊА И АКТИВНОСТИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА МЕРКИТЕ СО ВРЕМЕНСКИ РАСПОРЕД И РОКОВИ

Директните плаќања како поддршка на доходот на вршителите на земјоделска дејност кои се реализираат по површина, грло или единица производ продолжуваат да претставуваат значителен стимул на одржливоста на земјоделската дејност и во следниот програмски период. Дополнувањето на доходот на земјоделските стопанства преку директните плаќања во голема мерка ја одредува исплатливоста на земјоделската дејност за најголем дел од подсекторите и претставува елемент на одлука за занимавање со земјоделството за значителен дел од учесниците во секорот. За политиката на директни плаќања се алоцирани најголемиот износ од вкупната финансиска поддршка обезбедена од државата за земјоделството и руралниот развој од 74% во просек за периодот до 2022 година.

Кај подсекторите со компаративни предности директните плаќања треба да овозможат понатамошно искористување на вкупниот расположлив потенцијал за развој, а преку дополнителни директни плаќања за овие производи и ефект на поголема додадена вредност и зајакнување на вертикалната интеграција. Од друга страна кај помалку конкурентните но значајни земјоделски производи, преку модификација на критериумите на мерките и дополнителната финансиска поддршка кон основните плаќања ќе се стимулира зголемувањето на нивната продуктивност, квалитет и насочување на одгледувањето на ваквите култури од страна на оние стопанства кои можат да обезбедуваат задоволително ниво на профитабилност (вообичаено со оптимални производни капацитети). Дополнителните плаќања се таргетирани кон одредени категории на корисници како што се младите земјоделци, стопанства со зададена минимална и максимална големина, стопанства со регулирана правна форма на делување, професионални одгледувачи на добиток, итн, кои се потенцијално способни за креирање на позначителен развој во секорот. Зголемувањето на износите на поддршка кои се однесуваат на поразвојните категории на земјоделски стопанства треба да обезбеди стимулирање на помалите земјоделски стопанства за преминување во повисока развојна категорија (со поголеми ангажирани капацитети). Одредени промени во мерките се предвидени во насока на зголемување на ефективност и резултатите од нивното спроведување.

Предвидените мерки на директни плаќања генерално се дистрибуирани како мерки на:

1. директни плаќања за растително производство,
2. директни плаќања за сточарско производство и
3. директни плаќања за поддршка на променливи влезни елементи во земјоделското производство.

Мерки на директни плаќања за растително и сточарско производство

Во рамките на основните две категории на мерки на директни плаќања на растително, односно на сточарското производство, финансиската поддршка е организирана по подмерки на директните плаќања според пристапот на кумулација по вертикална основа и тоа како: основни директни плаќања и дополнителни директни плаќања кои се надополнување на основните плаќања.

Основни директни плаќања

Основните директни плаќања по обработлива земјоделска површина или по грло добиток се почетна основа на која се надградуваат останатите дополнителни плаќања независно од политиката на која тие директни плаќања припаѓаат (пазарно-ценовна поддршка, рурален развој или државна помош). По исклучок, за одредени производи како тутунот основните плаќања се директни плаќања по произведена количина земјоделски производи (премии).

Тенденцијата на основните плаќања по површина како најзастапена форма на директни плаќања е развој на плаќања со што поунифициран износ на поддршка за поголеми групи на култури на ниво на подсектор. Во таа насока треба да се идентификуваат единствени основни плаќања кои би се разликувале по главните три групи на култури и тоа за: поделски култури, постојани насади и градинарски култури. Ова како чекор кон обезбедување на целосно изедначување на поддршката по единица површина земјоделско земјиште неоповрзана со типот на производство во моментот на пристапување во ЕУ.

Во новиот програмски период се воведува разлика во износите на поддршка за земјоделските стопанства според големината на ангажираните капацитети со цел таргетирање на поддршката кон поразвојните категории на стопанства и поголемо стимулирање на процесот на реструктурирање на секторот. Така како приоритетни за политиката се дефинирани стопанствата со минимални капацитети од втора група и максимални капацитети од трета група од член 70-а од Законот за земјоделство и рурален развој.

Дополнителни директни плаќања

Дополнителните директни плаќања се шеми на директни плаќања кои се надополнување на износот на основните плаќања како процент од истите или апсолутен износ на средства. Согласно припадноста по политиките, дополнителните плаќања се подмерки од политиките на директни плаќања, на рурален развој или мерки на државна помош во земјоделството.

Дополнителните плаќања кои се подмерки од политиките на директни плаќања покрај улогата на поддршка на приходот се доделуваат заради постигнување на одредени конкретни цели на земјоделската политика и насочување на производителите кон:

- производство на одреден тип на култури или начин на производство,
- зголемување на ангажираните производни капацитети и продуктивноста во производството,
- унапредување на вертикалната интеграција и поголема додадена вредност,

- професионализација во производството дефинирана со големина на стопанството и учество во системите за следење и подобрување на генетските карактеристики и
- реструктурирање на производството од аспект на големина на површините или промена на култура, сортен состав на насади итн.

Во политиката на рурален развој се вклучени агроеколошките мерки кои се подетално образложени во Дел IV. Покрај мерката на органско производство и дополнителната финансиска поддршка во висина до 15% од основните плаќања како помош за вршење на земјоделска дејност во подрачја со ограничени можности, од 2018 година во оваа група се вклучува и поддршката на биодиверзитетот која до 2017 година се доделуваше во рамките на годишната програма за директни плаќања.

Дополнителни директни плаќања како државна помош согласно член 102 и член 106 од Законот за земјоделство и рурален развој ќе бидат реализирани во вид на подмерки за:

- помош за одделни категории на носители на земјоделско стопанство со кои треба да се стимулира влезот во земјоделскиот сектор или постигнување на формално-правен статус на земјоделските стопанства и
- воведување на повисоки стандарди и заштита на квалитетот на земјоделски производи во насока на зголемување пазарната препознатливост и зголемување на додадената вредност на македонските земјоделски производи (исто така поместени во рамките на политиката на рурален развој).

Мерка на директни плаќања кои се однесуваат на поддршка на променливи влезни елементи во земјоделското производство

Директни плаќања за променливите влезни елементи во земјоделското производство е поддршка која се доделува со цел да се влијае на зголемено домашно производство на инпути во земјоделското производство, пред се саден или семенски материјал, за одгледување на високо-продуктивни грла добиток со следено генетско потекло или постигнување на подобра искористеност на одредени услуги во земјоделството. Мерките за финансиска поддршка за домашното производство на: сертифициран семенски материјал за житни и индустриски култури, на основен и предосновен семенски материјал за жита, за производство на лозов и овошен саден материјал, за производство на сертифициран семенски и посадочен материјал за градинарски производи ќе се применуваат и во следниот програмски период, дел со изменети критериуми и износ на поддршка во насока на подобрена ефикасност, пазарно реализирање или поголемо производство на семенски материјал од прва генерација. Во сточарското производство во оваа група на директните плаќања спаѓа поддршката за производство на еднодневни бројлерски пилиња и јајценосни хибриди.

Подгрупата на мерки за поддршка на подобрувањето на услугите обезбедени за земјоделските стопанства, ги вклучува следниве подмерки чија имплементацијата продолжува во следниот период:

- поддршка на вештачкото осеменување на говеда, со можност за вклучување и за овците по идентификувана потреба за секторот за добивање на синхронизирано производство на тежински конфекционирано јагне за извоз во ЕУ,
- помош за премии за осигурување на примарното земјоделско производство од природни непогоди и неповолни климатски настани (согласно член 98 од Законот за земјоделство и рурален развој) и
- помош за окрупнување и заштита на земјоделското земјиште (согласно член 100 од Законот за земјоделство и рурален развој) во делот на анализа на физичките и хемиските својства на почвата како основа за примена на принципите на добра земјоделска пракса на почвата.

Дополнително, во насока на обезбедување на повеќе расположливи финансиски средства за реализација на инвестиции во подобрување на конкурентноста на земјоделското производство, почнувајќи од 2018 година се воведува нова мерка за поддршка на трошоците за набавка на гориво за земјоделска механизација со која ќе се обезбеди компензација на трошоците за набавеното гориво за земјоделска механизација во висина до 50%.

Начин на спроведување на мерките на директни плаќања

Спроведувањето на мерките од политиката на директни плаќања ќе се одвива:

- согласно процедурите на Интегрираниот систем за администрација и контрола (во понатамошниот текст ИСАК) и технички со целосно интегрирано функционирање на сите предвидени елементи на системот согласно закон. Тоа значи постигнување на полна интероперабилност помеѓу регистрите и базите на податоци на релевантните институции во администрирање и контрола на мерките на поддршка. Во таа насока сите податоци на ниво на земјоделското стопанство, вклучително и податоците за животните од Регистерот за идентификација и регистрација на животни на Агенцијата за храна и ветеринарство ќе бидат обезбедувани преку Единствениот регистер на земјоделските стопанства во МЗШВ, а поднесувањето на барањата за поддршка ќе се врши на единствена апликациона форма и во зголемен процент по електронски пат;
- врз основа на просторно и реално определување на површината која е подобна за исплата на финансиската поддршка определена како графички пресек на обработената површина (СИЗП парцела) и површината со право на користење (катастарската парцела), а после обезбедување на услови за целосна дигитализација на катастарските парцели од страна на Агенцијата за катастар на недвижности и соодветно поврзување меѓу институциите преку веб сервис;

- условено од задолжителното исполнување на стандардите на вкрстена сообразност, односно минималните барања за добра земјоделска пракса и заштита на животната средина како услов за стекнување со правото за финансиска поддршка. До 2022 година обврската по сите барања од вкрстената сообразност ќе се однесува за сите корисници на финансиска поддршка. Во почетниот период од спроведување на програмата ќе се уреди начинот на утврдување на несообразноста со вкрстената сообразност и висината на процентот на намалување на директните плаќања при утврдена несообразност и одредбите соодветно ќе бидат применети;

- со примена на процентуално намалување на износот на висината на директните плаќања прогресивно со зголемување на пријавените капацитети со исклучок на земјоделските подсектори кои стопанисуваат во подрачја со отежнати услови за производство и се од значење за одржливоста на руралните средини поради недостатокот од алтернативи за вработување (овчарството, козарството и слободниот систем на производство на говедско месо), како и со воведување на максимален износ по корисник во висина од 300.000 евра;

- согласно однапред дефиниран „Календар за субвенции“ со определена динамика и рокови за исплата на субвенциите согласно потребите на земјоделците за финансирање на различните земјоделски активности. Промена во динамиката на исплата на директните плаќања во насока на нивно континуирано добивање во текот на годината ќе се обезбеди за производителите на млеко, каде почнувајќи од 2018 година исплатата на субвенциите од квартално ниво ќе се одвива на месечно ниво и за плаќањата во живинарството и

- со различна висина на износот на финансиска поддршка за различното ниво на квалитет на производот таму каде што е возможно, пред се за млекото после остварување на системски услови за следење на квалитетот на производите при откупот и за тутунот почнувајќи од 2018 година.

Прегледот на планираната висина на финансиската поддршка по мерките за директни плаќања и начинот на нивно спроведување за периодот 2018-2022 година е претставен во Табела 1.

Табела 1. Преглед на мерките на директни плаќања за периодот 2018-2022

МЕРКА	2018	2019	2020	2021	2022
РАСТИТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО					
Потепелско производство по обработлива земјоделска површина:	12.000 ден/ха (14.400 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од Законот за земјоделство и рурален развој-ЗЗРР) - со задолжителна употреба на сертифицирано семе 6.000 ден/ха без користено сертифицирано семе	12.000 ден/ха (14.400 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од Законот за земјоделство и рурален развој) - со задолжителна употреба на сертифицирано семе 6.000 ден/ха без користено сертифицирано семе	12.000 ден/ха (14.400 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од Законот за земјоделство и рурален развој) - со задолжителна употреба на сертифицирано семе 6.000 ден/ха без користено сертифицирано семе	12.000 ден/ха (14.400 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од Законот за земјоделство и рурален развој) - со задолжителна употреба на ЦЦ сертифицирано семе 6.000 ден/ха без користено сертифицирано семе	12.000 ден/ха (14.400 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од Законот за земјоделство и рурален развој) - со задолжителна употреба на ЦЦ сертифицирано семе 6.000 ден/ха без користено сертифицирано семе
со добиточна храна	Дополнителни: 1.000 ден/ха (3.000 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР) - за гчетка со сертифицирано семе и примена на систем за наводнување	Дополнителни: 1.000 ден/ха (3.000 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР) - за гчетка со сертифицирано семе и примена на систем за наводнување	Дополнителни: 1.000 ден/ха (3.000 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР) - за гчетка со сертифицирано семе и примена на систем за наводнување	Дополнителни: 1.000 ден/ха (3.000 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР) - за гчетка со сертифицирано семе и примена на систем за наводнување	Дополнителни: 1.000 ден/ха (3.000 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР) - за гчетка со сертифицирано семе и примена на систем за наводнување
со сончоглед, ориз и афрон	Дополнителни: 3.000 ден/ха со сертифицирано семе 6.000 ден/ха за сончоглед - под систем за наводнување капка по капка и сертифицирано семе	Дополнителни: 3.000 ден/ха со сертифицирано семе 6.000 ден/ха за сончоглед - под систем за наводнување капка по капка и сертифицирано семе	Дополнителни: 3.000 ден/ха со сертифицирано семе 6.000 ден/ха за сончоглед - под систем за наводнување капка по капка и сертифицирано семе	Дополнителни: 3.000 ден/ха со сертифицирано семе 6.000 ден/ха за сончоглед - под систем за наводнување капка по капка и сертифицирано семе	Дополнителни: 3.000 ден/ха со сертифицирано семе 6.000 ден/ха за сончоглед - под систем за наводнување капка по капка и сертифицирано семе

со големина од 5 до 50 ха	исклучување од намалувањето на плаќањата или дополнителни 5.760 ден/ха:	исклучување од намалувањето на плаќањата или дополнителни 5.760 ден/ха:	исклучување од намалувањето на плаќањата или дополнителни 5.760 ден/ха:	исклучување од намалувањето на плаќањата или дополнителни 5.760 ден/ха:	исклучување од намалувањето на плаќањата или дополнителни 5.760 ден/ха:
	- сертифицирано семе	- сертифицирано семе	- сертифицирано семе	- сертифицирано семе	- сертифицирано семе
за промена на типот на производство од житни култури во градинарски култури, овошни и лозови насади за вкупни површини по стопанство помали од 5 ха	- продадени производи во преработувачки капацитети	- продадени производи во преработувачки капацитети	- продадени производи во преработувачки капацитети	- продадени производи во преработувачки капацитети	- продадени производи во преработувачки капацитети
	- мин. просечни приноси 4.000 кг/ха за гргенца, 3.000 кг/ха за јатмен, рж, овес и 1.800 кг/ха за сончоглед	- мин. просечни приноси 4.000 кг/ха за гргенца, 3.000 кг/ха за јатмен, рж, овес и 1.800 кг/ха за сончоглед	- мин. просечни приноси 4.000 кг/ха за гргенца, 3.000 кг/ха за јатмен, рж, овес и 1.800 кг/ха за сончоглед	- мин. просечни приноси 4.000 кг/ха за гргенца, 3.000 кг/ха за јатмен, рж, овес и 1.800 кг/ха за сончоглед	- мин. просечни приноси 4.000 кг/ха за гргенца, 3.000 кг/ха за јатмен, рж, овес и 1.800 кг/ха за сончоглед
Градинарско производство и лековити, ароматични и зачински растенија	дополнителни :	дополнителни:	дополнителни:	дополнителни:	дополнителни:
	30% за период од 5 години од промената	30% за период од 5 години од промената	30% за период од 5 години од промената	30% за период од 5 години од промената	30% за период од 5 години од промената
обработлива земјоделска површина	30.000 ден/ха (36.000 ден/ха за стопанствата со површина 0,7-1,5 ха, и 1,5-5,0 ха за индустриско градинарско производство)	30.000 ден/ха (36.000 ден/ха за стопанствата со површина 0,7-1,5 ха, и 1,5-5,0 ха за индустриско градинарско производство)	30.000 ден/ха (36.000 ден/ха за стопанствата со површина 0,7-1,5 ха, и 1,5-5,0 ха за индустриско градинарско производство)	30.000 ден/ха (36.000 ден/ха за стопанствата со површина 0,7-1,5 ха, и 1,5-5,0 ха за индустриско градинарско производство)	30.000 ден/ха (36.000 ден/ха за стопанствата со површина 0,7-1,5 ха, и 1,5-5,0 ха за индустриско градинарско производство)
	6.000 ден/ха за лубеница, диня, тиква (6.600 ден/ха за стопанства со површина од 1,5-5 ха)	6.000 ден/ха за лубеница, диня, тиква (6.600 ден/ха за стопанства со површина од 1,5-5 ха)	6.000 ден/ха за лубеница, диня, тиква (6.600 ден/ха за стопанства со површина од 1,5-5 ха)	6.000 ден/ха за лубеница, диня, тиква (6.600 ден/ха за стопанства со површина од 1,5-5 ха)	6.000 ден/ха за лубеница, диня, тиква (6.600 ден/ха за стопанства со површина од 1,5-5 ха)
со производство во контролирани услови	дополнителни:	дополнителни:	дополнителни:	дополнителни:	дополнителни:
	99.000 ден/ха за производство продадено во период 01.01-15.05	99.000 ден/ха за производство продадено во период 01.01-15.05	108.000 ден/ха за производство продадено во период 01.01-15.05	108.000 ден/ха за производство продадено во период 01.01-15.05	108.000 ден/ха за производство продадено во период 01.01-15.05
за предадени количини во преработувачки капацитет	- минимални количини кг/ха за оранжерии, односно пластеници кон се загреваат	- минимални количини кг/ха за оранжерии, односно пластеници кон се загреваат	- минимални количини кг/ха за оранжерии, односно пластеници кон се загреваат	- минимални количини кг/ха за оранжерии, односно пластеници кон се загреваат	- минимални количини кг/ха за оранжерии, односно пластеници кон се загреваат
	дополнителни:	дополнителни:	дополнителни:	дополнителни:	дополнителни:
	3 ден/кг	3 ден/кг	3 ден/кг	3 ден/кг	3 ден/кг

Декоративни и брзорастечки садници обработлива земјоделска површина	6.000 ден/ха	6.000 ден/ха	6.000 ден/ха	6.000 ден/ха
	6.000 ден/ха			
Овощарство обработлива земјоделска површина	99.000 ден/ха јагоди во саксија во оранжериија/ пластеник	99.000 ден/ха јагоди во саксија во оранжериија/ пластеник	99.000 ден/ха јагоди во саксија во оранжериија/ пластеник	99.000 ден/ха јагоди во саксија во оранжериија/ пластеник
	33.000 ден/ха (39.600 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР) јаболека, круша, слива, праска, вишина, кајсија, црепа, јагода, малина, капина и боровинка	33.000 ден/ха (39.600 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР) јаболека, круша, слива, праска, вишина, кајсија, црепа, јагода, малина, капина и боровинка	33.000 ден/ха (39.600 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР) јаболека, круша, слива, праска, вишина, кајсија, црепа, јагода, малина, капина и боровинка	33.000 ден/ха (39.600 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР) јаболека, круша, слива, праска, вишина, кајсија, црепа, јагода, малина, капина и боровинка
Лозови насади обработлива земјоделска површина	40.000 ден/ха (48.000 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)	40.000 ден/ха (48.000 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)	40.000 ден/ха (48.000 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)	40.000 ден/ха (48.000 ден/ха за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)
	30% во правите две години после реконструкцијата	30% во правите две години после реконструкцијата	30% во правите две години после реконструкцијата	30% во правите две години после реконструкцијата
за реконструирани насади за промена на сортна структура	дополнителни : 3 ден/кг	дополнителни : 3 ден/кг	дополнителни : 3 ден/кг	дополнителни : 3 ден/кг
	дополнителни : 30% во правите две години после реконструкцијата	дополнителни : 30% во правите две години после реконструкцијата	дополнителни : 30% во правите две години после реконструкцијата	дополнителни : 30% во правите две години после реконструкцијата
за реконструирани насади за промена на сортна структура	дополнителни : 3 ден/кг	дополнителни : 3 ден/кг	дополнителни : 3 ден/кг	дополнителни : 3 ден/кг
	дополнителни : 30% во правите две години после реконструкцијата	дополнителни : 30% во правите две години после реконструкцијата	дополнителни : 30% во правите две години после реконструкцијата	дополнителни : 30% во правите две години после реконструкцијата

Тутун	80 ден/кг за 1-ва класа, 70 ден/кг за 2-ра класа, 60 ден/кг за 3-та класа	80 ден/кг за 1-ва класа, 70 ден/кг за 2-ра класа, 60 ден/кг за 3-та класа	80 ден/кг за 1-ва класа, 70 ден/кг за 2-ра класа, 60 ден/кг за 3-та класа	80 ден/кг за 1-ва класа, 70 ден/кг за 2-ра класа, 60 ден/кг за 3-та класа	80 ден/кг за 1-ва класа, 70 ден/кг за 2-ра класа, 60 ден/кг за 3-та класа - овозможени советодавни пакети за доброволно алтернативно производство
договорен и продаден тутун суров ориентален тутун					
За пријавена обработлива земјоделска површина за финансиска поддршка со поледеско производство, градинарско производство, лековити, ароматични и зачински растенија, овошни и лозови насади која е потоплема од површината за која е исплатена финансиска поддршка во измината програмска година	Дополнителни : 20%	Дополнителни : 20%	Дополнителни : 20%	Дополнителни : 20%	Дополнителни : 20%
СТОЧАРСКО ПРОИЗВОДСТВО					
Говедарство	2.800 ден/грло (3.100 ден/грло за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)	2.800 ден/грло (3.100 ден/грло за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)	2.800 ден/грло (3.100 ден/грло за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)	2.800 ден/грло (3.100 ден/грло за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)	2.800 ден/грло (3.100 ден/грло за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)
обележано грло					
професионализацијата и реструктурирање на земјоделските стопанства	/	/	Дополнителни: 20% за: -уматичено грло	Дополнителни: 20% за: -уматичено грло	Дополнителни: 20% за: -уматичено грло - стопанство кое е призната организација или член на призната организација со соодветни минимални капацитети согласно закон

основно стадо за производство на говедско месо 12-24 месеци	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:
	1.500 ден/женско грло	1.500 ден/женско грло	1.500 ден/женско грло	1.500 ден/женско грло
заслани грла во регистриран кланнчен капацитет	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:
	1.500 ден/грло	1.500 ден/грло	1.500 ден/грло	1.500 ден/грло
	плас 4.000 ден/грло од 8-18 месеци	плас 4.000 ден/грло од 8-18 месеци	плас 4.000 ден/грло од 8-18 месеци	плас 4.000 ден/грло од 8-18 месеци
Овчарство и козарство	1.000 ден/грло (1.100 ден/грло за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)	1.000 ден/грло (1.100 ден/грло за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)	1.000 ден/грло (1.100 ден/грло за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)	1.000 ден/грло (1.100 ден/грло за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)
професионализацијата и реструктурирање на земјоделските стопанства	/	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:
		20% за:	20% за:	20% за:
		- уматичено грло	- уматичено грло	- уматичено грло
		- стопанство кое е призната организација или член на призната организација со соодветни минимални капацитети согласно закон	- стопанство кое е призната организација или член на призната организација со соодветни минимални капацитети согласно закон	- стопанство кое е призната организација или член на призната организација со соодветни минимални капацитети согласно закон
задржано женско јатне/аре 6-18м	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:
	700 ден/грло	700 ден/грло	700 ден/грло	700 ден/грло
Млеко (кравојо, овчо и козјо)	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:
	3,5 ден/л за кравојо млеко и 4 ден/л за овчо и козјо млеко	3,5 ден/л 2-ра класа, 3,5 ден/л 1-ва класа, 4 ден/л екстра класа за кравојо млеко и 4 ден/л за овчо и козјо млеко	3,5 ден/л 2-ра класа, 3,5 ден/л 1-ва класа, 4 ден/л екстра класа	3,0 ден/л 2-ра класа, 3,5 ден/л 1-ва класа, и 4 ден/л екстра класа
Свињарство	1.000 ден/грло (1.100 ден/грло за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)	1.000 ден/грло (1.100 ден/грло за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)	1.000 ден/грло (1.100 ден/грло за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)	1.000 ден/грло (1.100 ден/грло за стопанствата од 2 и 3 група од член 70-а од ЗЗРР)
женско приплодно грло				

професионализацијата реструктурирање на земјоделските стопанства	и			
	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:
	20% за:	20% за:	20% за:	20% за:
	- уматичено грло	- уматичено грло	- уматичено грло	- уматичено грло
	- стопанство кое е призната организација или член на призната организација со соодветни минимални капацитети согласно закон	- стопанство кое е призната организација или член на призната организација со соодветни минимални капацитети согласно закон	- стопанство кое е призната организација или член на призната организација со соодветни минимални капацитети согласно закон	- стопанство кое е призната организација или член на призната организација со соодветни минимални капацитети согласно закон
предадени или заклани гоеници	1.000 ден/грло	1.000 ден/грло	1.000 ден/грло	1.000 ден/грло
	2.000 ден/грло со тежина над 120 кг	2.000 ден/грло со тежина над 120 кг	2.000 ден/грло со тежина над 120 кг	2.000 ден/грло со тежина над 120 кг
Живинарство	33 ден/грло	33 ден/грло	33 ден/грло	33 ден/грло
одгледани и продадени бројлери				
амортизирани неспики заклани во регистриран кланичен капацитет (зависно од реализацијата на следната мера)	25 ден/грло	/	/	/
неспики внесени во капацитет за производство на јајца	100 ден/грло	100 ден/грло	100 ден/грло	100 ден/грло
Пчеларство	600 ден/пчелно семејство (800 денари за стопанства кои поседуваат од 50-100 пчелни семејства)	600 ден/пчелно семејство (800 денари за стопанства кои поседуваат од 50-100 пчелни семејства)	600 ден/пчелно семејство (800 денари за стопанства кои поседуваат од 50-100 пчелни семејства)	600 ден/пчелно семејство (800 денари за стопанства кои поседуваат од 50-100 пчелни семејства)
за пријавен број на грла во основно стадо, неспики и пчелни семејства кој е поголем од бројот за кој е исплатена финансиска поддршка во измината програмска година	Дополнителни : 30%	Дополнителни : 30%	Дополнителни : 30%	Дополнителни : 30%

ПРОМЕНЛИВИ ВЛЕЗНИ ЕЛЕМЕНТИ ВО ЗЕМЈОДЕЛСКОТО ПРОИЗВОДСТВО					
Поддршка на трошоците за набавка на гориво за земјоделска механизација	50% од просечните годишни трошоци за обработка на единица површина по култури	50% од просечните годишни трошоци за обработка на единица површина по култури	50% од просечните годишни трошоци за обработка на единица површина по култури	50% од просечните годишни трошоци за обработка на единица површина по култури	50% од просечните годишни трошоци за обработка на единица површина по култури
	30 ден/ садница од категорија САС (стандарден) саден материјал	30 ден/ садница од категорија САС (стандарден) саден материјал	30 ден/ садница од категорија САС (стандарден) саден материјал	30 ден/ садница од категорија САС (стандарден) саден материјал	30 ден/ садница од категорија САС (стандарден) саден материјал
Производство на домашен лозов и овошен саден материјал	35 ден/ садница од повисока категорија на сертифициран саден материјал	35 ден/ садница од повисока категорија на сертифициран саден материјал	35 ден/ садница од повисока категорија на сертифициран саден материјал	35 ден/ садница од повисока категорија на сертифициран саден материјал	35 ден/ садница од повисока категорија на сертифициран саден материјал
Производство на сертифициран посадочен материјал за градинарски производи	6 ден/младо растение	6 ден/младо растение	6 ден/младо растение	6 ден/младо растение	6 ден/младо растение
Произведен и продаден домашен сертифициран семенски материјал од прва и втора генерација за житни, индустриски, градинарски култури и компир	20.000 ден/ха за прва генерација Ц1 и 5.000 ден/ха за втора генерација Ц2	20.000 ден/ха за прва генерација Ц1 и 5.000 ден/ха за втора генерација Ц2	20.000 ден/ха за прва генерација Ц1	20.000 ден/ха за прва генерација Ц1	20.000 ден/ха за прва генерација Ц1
	60.000 ден/ха за тутун	60.000 ден/ха за тутун	60.000 ден/ха за тутун	60.000 ден/ха за тутун	60.000 ден/ха за тутун
Произведен и продаден семенски материјал, вклучително и за сопствени потреби:	-минимална сертифицирана количина за житни култури е 2,5 т/ха пријавена површина со 80% продадени количини од произведените	-минимална сертифицирана количина за житни култури е 2,5 т/ха пријавена површина со 80% продадени количини од произведените	-минимална сертифицирана количина за житни култури е 2,5 т/ха пријавена површина со 80% продадени количини од произведените	-минимална сертифицирана количина за житни култури е 2,5 т/ха пријавена површина со 80% продадени количини од произведените	-минимална сертифицирана количина за житни култури е 2,5 т/ха пријавена површина со 80% продадени количини од произведените
	прифатлива	прифатлива	прифатлива	прифатлива	прифатлива
Производство на предосновен и основен семенски материјал за житни култури	20 ден/кг предосновен	20 ден/кг предосновен	20 ден/кг предосновен	20 ден/кг предосновен	20 ден/кг предосновен
	10 ден/кг основен	10 ден/кг основен	10 ден/кг основен	10 ден/кг основен	10 ден/кг основен

Финансиска поддршка за спроведување на DUS тестови (Distinctiveness, Uniformity, Stability) и регистрација на новосоздадена сорта	50% од трошоците за DUS тестот по новосоздадена сорта	50% од трошоците за DUS тестот по новосоздадена сорта	50% од трошоците за DUS тестот по новосоздадена сорта	50% од трошоците за DUS тестот по новосоздадена сорта
Кoфинансирање на набавката на матични растенија од категорија основен саден материјал во овоштарството и лозарството и поддршка за окуп на лиценци права за патентирани сорти	50 % од трошоците	50 % од трошоците	50 % од трошоците	50 % од трошоците
Добено тело по пат на В/О	- 1.200 ден/ регистрирано тело	- 1.200 ден/ регистрирано тело	- 1.200 ден/ регистрирано тело	- 1.200 ден/ регистрирано тело
Еднодневни бројлерски пилѝа и јачиносни хибриди	- 2.500 ден/ добено тело по пат на примена на половио преддефинирано семе (sex semen)	- 2.500 ден/ добено тело по пат на примена на половио преддефинирано семе (sex semen)	- 2.500 ден/ добено тело по пат на примена на половио преддефинирано семе (sex semen)	- 2.500 ден/ добено тело по пат на примена на половио преддефинирано семе (sex semen)
Анализа на физичките и хемиските својства на почвата	3 ден/гριο за сопствени потреби 5 ден/гριο продадени	3 ден/гριο за сопствени потреби 5 ден/гριο продадени	3 ден/гριο за сопствени потреби 5 ден/гριο продадени	3 ден/гριο за сопствени потреби 5 ден/гριο продадени
Премиа за осигурување на примарното земјоделско производство од природни нетопогони и неповолни климатски настани	70% од трошоците за анализа без ДДВ, но не повеќе од 9.000 ден/ земјоделско стопанство	70% од трошоците за анализа без ДДВ, но не повеќе од 9.000 ден/ земјоделско стопанство	70% од трошоците за анализа без ДДВ, но не повеќе од 9.000 ден/ земјоделско стопанство	70% од трошоците за анализа без ДДВ, но не повеќе од 9.000 ден/ земјоделско стопанство
Премиа за осигурување на примарното земјоделско производство од природни нетопогони и неповолни климатски настани	60% од трошокот на премија за осигурување за надоместок на штета врз земјоделското производство во максимален износ од 150.000 ден/ земјоделско стопанство	60% од трошокот на премија за осигурување за надоместок на штета врз земјоделското производство во максимален износ од 150.000 ден/ земјоделско стопанство	60% од трошокот на премија за осигурување за надоместок на штета врз земјоделското производство во максимален износ од 150.000 ден/ земјоделско стопанство	60% од трошокот на премија за осигурување за надоместок на штета врз земјоделското производство во максимален износ од 150.000 ден/ земјоделско стопанство
ОСТАНАТИ ДОПОЛНИТЕЛНИ ДИРЕКТНИ ПЛАЌАЊА				
Помош за одделни категории носители на земјоделско стопанство	дополнителни:	дополнителни:	дополнителни:	дополнителни:
ке се користат согласно член 102 од Законот за земјоделство и рурален развој	- 5% на правно лице регистрирано во ЕРЗС како земјоделско стопанство основано од носителот или членот на семејно-земјоделско стопанство	- 5% на правно лице регистрирано во ЕРЗС како земјоделско стопанство основано од носителот или членот на семејно-земјоделско стопанство	- 5% на правно лице регистрирано во ЕРЗС како земјоделско стопанство основано од носителот или членот на семејно-земјоделско стопанство	- 5% на правно лице регистрирано во ЕРЗС како земјоделско стопанство основано од носителот или членот на семејно-земјоделско стопанство

	- 10% на млад земјоделец носител на семејно-земјоделско стопанство за период од 5 години	- 10% на млад земјоделец носител на семејно-земјоделско стопанство за период од 5 години	- 10% на млад земјоделец носител на семејно-земјоделско стопанство за период од 5 години	- 10% на млад земјоделец носител на семејно-земјоделско стопанство за период од 5 години	- 10% на млад земјоделец носител на семејно-земјоделско стопанство за период од 5 години
	- 20% на носител на семејно-земјоделско стопанство кој е регистриран вршител на земјоделска дејност согласно со Законот за вршење на земјоделска дејност или е регистриран како индивидуален земјоделец согласно со Законот за пензиското и инвалидското осигурување	- 20% на носител на семејно-земјоделско стопанство кој е регистриран вршител на земјоделска дејност согласно со Законот за вршење на земјоделска дејност или е регистриран како индивидуален земјоделец согласно со Законот за пензиското и инвалидското осигурување	- 20% на носител на семејно-земјоделско стопанство кој е регистриран вршител на земјоделска дејност согласно со Законот за вршење на земјоделска дејност или е регистриран како индивидуален земјоделец согласно со Законот за пензиското и инвалидското осигурување	- 20% на носител на семејно-земјоделско стопанство кој е регистриран вршител на земјоделска дејност согласно со Законот за вршење на земјоделска дејност или е регистриран како индивидуален земјоделец согласно со Законот за пензиското и инвалидското осигурување	- 20% на носител на семејно-земјоделско стопанство кој е регистриран вршител на земјоделска дејност согласно со Законот за вршење на земјоделска дејност или е регистриран како индивидуален земјоделец согласно со Законот за пензиското и инвалидското осигурување
	Корисници се стопанствата од 2ра и 3та група од член 70-а од ЗЗРР	Корисници се стопанствата од 2ра и 3та група од член 70-а од ЗЗРР	Корисници се стопанствата од 2ра и 3та група од член 70-а од ЗЗРР	Корисници се стопанствата од 2ра и 3та група од член 70-а од ЗЗРР	Корисници се стопанствата од 2ра и 3та група од член 70-а од ЗЗРР
Директни плаќања за членови на земјоделски задруги	Дополнителни : 10% на вкупниот пресметан износ на директни плаќања	Дополнителни : 10% на вкупниот пресметан износ на директни плаќања	Дополнителни : 10% на вкупниот пресметан износ на директни плаќања	Дополнителни : 10% на вкупниот пресметан износ на директни плаќања	Дополнителни : 10% на вкупниот пресметан износ на директни плаќања
грло говеда од автохтона раса Буша	2.000 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи на Буша	2.000 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи на Буша	2.000 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи на Буша	2.000 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи на Буша	2.000 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи на Буша
грло говедо од расата Бивол	4.500 ден/грло	4.500 ден/грло	4.500 ден/грло	4.500 ден/грло	4.500 ден/грло
грло автохтона овца од раса Праменка и раса од Домашна балканска коза	550 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи	550 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи	550 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи	550 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи	550 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи
стопанско корисно овчарско куче Шарпанинец	3.000 ден/грло	3.000 ден/грло	3.000 ден/грло	3.000 ден/грло	3.000 ден/грло
одгледување на насади од автохтоните сорти во градинарството (рани традиционални сорти и локални популации)**	/	/	Дополнителни: 30 % од висината на основните директни плаќања	Дополнителни: 30 % од висината на основните директни плаќања	Дополнителни: 30 % од висината на основните директни плаќања
Пчеларство	1.000 ден/семејство кое е во контрола и е вклучено во селекција за производство на пчелни матици	1.000 ден/семејство кое е во контрола и е вклучено во селекција за производство на пчелни матици	1.000 ден/семејство кое е во контрола и е вклучено во селекција за производство на пчелни матици	1.000 ден/семејство кое е во контрола и е вклучено во селекција за производство на пчелни матици	1.000 ден/семејство кое е во контрола и е вклучено во селекција за производство на пчелни матици

* износот на поддршка може да се зголеми во периодот согласно проценката за степенот на загрозеноста на расите

** воведувањето на подмерката зависи од изборот на поддржаните автохтоните сорти во градинарството и функционалноста на системот за докажување на генетска типизација и степен на припадност

IV. МЕРКИ ОД ПОЛИТИКАТА НА УРЕДУВАЊЕ НА ПАЗАРИТЕ НА ЗЕМЈОДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИ И АКТИВНОСТИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА МЕРКИТЕ СО ВРЕМЕНСКИ РАСПОРЕД И РОКОВИ

Поради очекуваниот тренд на понатамошна нестабилност на пазарите со земјоделскопрехрамбени производи како резултат на постоењето на специфични влијанија на факторите кои ја одредуваат светската понуда и побарувачка и нивниот ефект на ранливоста на приходите на земјоделските стопанства во Република Македонија, спроведувањето на мерките од политиките на уредување и интервенции на пазарите продолжува да биде значаен елемент на вкупните земјоделски политики и во следниот петогодишен период.

Интервенциите на пазарите ќе се спроведуваат во ограничен обем со запазување на пазарните односи и конкуренцијата во насока на пресретнување и амортизирање на негативното влијание на надворешните фактори. Мерките ќе се воведуваат согласно проценката за неопходност за нивно воведување во услови на потреба од надминување на пројавени поголеми пазарни нарушувања и обезбедување на стабилност на доходот на земјоделските производители.

Планирани инструменти во делот на уредување на пазарите се:

- компензација на загубите во приходите на земјоделците,
- интервенциски мерки за стабилизација на пазарите на земјоделски производи,
- мерки за поттикнување на потрошувачката,
- мерки за ограничување на производството и
- поддршка на организации на производители.

Компензација на загубите во приходите на земјоделците

Најзастапениот инструмент на политиките во делот на организацијата на пазарите на земјоделски производи ќе бидат дополнителните интервентни директни плаќања одобрени со цел компензација на загубите во приходите на земјоделците. Со зголемување на износот на веќе одобрените мерки или воведување на нови мерки на директни плаќања ќе се обезбеди дополнителна поддршка на приходот на земјоделските производители во однос на редовно програмираната. Ваквиот начин на реализација на компензација на загубите во приходите на земјоделците е наједноставен за реализација од институционален аспект, бидејќи поддршката се активира од страна на институциите, а обработката и контролата се реализира преку добро развиениот постоечки административен механизам.

Со цел поставување на одржлив и ефикасен организиран систем за управување со ризици во земјоделството, во овој програмски период ќе се превземат реформи и активности што како резултат треба да обезбедат поизбалансирано учество на дополнителните интервентни директни плаќања во вкупните реализирани средства за оваа намена. Тоа претпоставува

поголема вклученост на самите земјоделци и нивните форми на здружување во процесот на управување со ризиците, како и координираност во примената на избраните инструменти на поддршка по различните закони од оваа област и во рамките на самиот Закон за земјоделство и рурален развој. Ова особено се однесува на мерките на државна помош кои беа во интензивна примена особено во втората половина од изминатиот програмски период за загуби предизвикани од природни непогоди и неповолни климатски настани во висина до 100% од утврдената загуба на приходот од продажба на земјоделски растенија и животни на земјоделски имот и штети на стакленици и пластеници.

Како дел од идниот систем е и планираното формирање на интервентен фонд наменет за стабилизирање на приходите на земјоделците. Оваа финансиска резерва во висина од 6 милиони евра е нов инструмент наменет за поддршка на секторот во случај на кризи кои влијаат врз производството и/или дистрибуција. Модалитетите на учеството на државата и корисниците на средствата во неговото формирање и капитализирање, управувањето, како и активирање при решавање на нарушувањата на пазарот треба правно да се дефинира во текот на програмскиот период.

Интервенциски мерки за стабилизација на пазарите на земјоделски производи

Досегашните интервенциски мерки за стабилизација на понудата и побарувачката на домашниот пазар на земјоделски производи кои се однесуваат на интервентен откуп на пченица и јачмен од домашно производство по потреба ќе бидат применувани по претходно поедноставување на постапките за нивно спроведување. Проширувањето на типот на производите кои се предмет на интервенција е поврзано со воведување на тие производи во системот на стокови резерви.

Во услови на зголемена понуда на пазарот над реалната побарувачка на винско грозје, а по проценка на ефективностa, ќе се реализираат досегашните мерки на дополнителна условна финансиска поддршка за откупувачите за стимулирање на откупот на одредени земјоделски производи.

Покрај интервентниот откуп во следниот период доколку има потреба ќе се продолжи со примена и на мерки за поддршка за складирање со обезбедување на пониска цена за складирање или покривање на трошоците за складирање на пченицата во државните складишта, како и ќе се уреди и овозможи поддршка за приватно складиштење за одредени производи како на пример свинското месо.

Поврзано со имплементацијата на заеднички капацитет на производителите на јајца во државата за третирање на јајцата од Б класа, ќе се уредат и мерки на поддршка на интервенција и за овој пазар.

Мерки за поттикнување на потрошувачката

Од групата на мерки за поттикнување на потрошувачката ќе биде разработена методологија за примена на мерките за поттикнување на потрошувачка на свежо овошје и зеленчук и млеко и млечни производи насочени кон подобрување на квалитетот на исхраната на лица под 18 години, лица изложени на социјални ризици по здравјето и ризици од сиромаштија, вклучени во државниот образовен, здравствен и социјален систем.

Мерки за ограничување на производството

Дополнително ќе се разгледа можноста за воведување на мерката за зелена резидба. Поддршката се доделува во форма на исплата (компензација) по единица површина хектар, при што надоместокот не смее да надмине 50% од збирот на директните трошоци на уништување или отстранување на лозови гроздови и загубите на приходот настанати како резултат на отстранувањето на лозови гроздови.

Поддршка на организации на производители

Со цел подобрување на настапот на земјоделците на пазарите преку нивно здружување, почнувајќи од 2019 година ќе се започне со имплементација на поддршката на организации на производители врз основа на одобрена оперативна програма за работа што може да вклучува активности за промоција и маркетинг, заштита на животната средина и стабилизација на пазарот. Поддршката за Организациите на производители ќе се доделува согласно висината и условите уредени во Законот за земјоделство и рурален развој, делот V. Мерки од политиката на рурален развој, како мерка 132. Воспоставување на групи на производители во Табела 3. Имплементацијата на мерката е предвидена од 2020 година и зависи од резултатите на успешност на мерката 131 - Воспоставување на земјоделски задруги. Мерката е наменета за поддршка на пласман на земјоделски производи преку земјоделски задруги со специјализирано производство и со синхронизирани стандарди за производство и квалитет помеѓу членовите.

Средствата планирани како финансиска резерва за спроведување на мерките на пазарна поддршка за надминување на пазарните нарушувања ќе бидат во висина до 6 милиони евра. Во вториот дел од спроведување на програмата, после создавањето на институционални и инфраструктурни услови за реализација на мерките за интервенција на пазарите планираниот износ дополнително ќе биде зголемен.

V. МЕРКИ ОД ПОЛИТИКАТА НА РУРАЛЕН РАЗВОЈ И АКТИВНОСТИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА МЕРКИТЕ СО ВРЕМЕНСКИ РАСПОРЕД И РОКОВИ

Политиката на рурален развој во следниот петгодишен период има понатамошно зајакната улога во однос на претходниот период. Зголемувањето на издвојувањата и бројот на мерките на инвестиционите договорни субвенции и останатите структурни мерки од политиката за рурален развој во овој програмски период е предвидено да се движи од 23 до 28% од вкупно

алоцираните средства за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој во периодот до 2022 година.

Согласно европскиот пристап, политиката за рурален развој ги содржи сите елементи на модерна државна интервенција за поттикнување на развојот преку модернизација и структурно прилагодување на земјоделско-прехранбениот сектор и поттикнување на економски активности за зачувување на природните, културните и развојните вредности на руралните подрачја. Поддршка на инвестициите ќе биде обезбедена за модернизација на земјоделските стопанства, постигнување на стандардите кај преработувачките капацитети, подобрување на руралната и маркетинг инфраструктура (особено вложувањата во наводнувањето на земјоделските површини), како и за започнување или интензивирање на проактивните мерки за третирање на структурните слабости, пред се преку подобрување на земјишната структура и формирање на кооперативи.

Исто така, при дизајнирањето на мерките, во предвид се земени и актуелните аспекти од потребата за прилагодување на земјоделството кон се поизразените климатски промени, и тоа особено во делот на зголемена поддршка на инвестиции во ефикасни и економични системи на наводнување и искористување на обновливите видови на енергија, инвестициите за третирање на отпадоците од земјоделското производство, особено од сточарското, како и одржливо стопанисување со природните ресурси, заштита на животната средина и зачувување на биодиверзитетот. Како нова група на мерки за поддршката биодиверзитетот во овој период во политиката на рурален развој се придодаваат директните плаќања поврзани со одгледување на автохтони раси на животни кои беа претходно финансирани како дел од политиката на директни плаќања.

Инструментите на политиката за рурален развој се наменети за остварување на следниве приоритетни области за поддршка:

Приоритетна област 1: Зголемување на конкурентската способност на земјоделскиот и на шумарскиот сектор насочена кон промовирање на знаење и унапредување на човечкиот потенцијал во руралните средини; реструктуирање и развој на физичкиот потенцијал и промовирање на иновативни практики и подобрување на квалитетот на земјоделски производи преку поддршка на економско здружување на земјоделски стопанства за заедничко вршење на земјоделска дејност;

Приоритетна област 2: Заштита и унапредување на животната средина и руралните предели насочена кон промоција на земјоделски производни практики за одржлива употреба на земјоделско земјиште, заштита и унапредување на животната средина и руралните предели со цел за зачувување на растителната и животинската разновидност и унапредување на почвата, водата и воздухот;

Приоритетна област 3: Подобрување на квалитетот на живот во руралните средини и поттикнување на диверзификација на економски активности во руралните средини која

вклучува поддршка на капитални инвестиции за воспоставување и јакнење на микро и мали претпријатија во рурални средини, капитални инвестиции во рурална инфраструктура за подобрување на квалитетот на живот во рурални средини и обезбедување на поддршка за обука и информирање на физички и правни лица кои вршат дејност во руралните подрачја;

Приоритетна област 4: Поттикнување на локален развој на руралните средини кое се спроведува преку мерките наменети за поддршка на реализација на стратегии за локален развој на рурални средини кои предвидуваат спроведување на мерки согласно со овој закон, реализација на стратегии за рурален развој на единиците на локална самоуправа со седиште во рурална средина и работата на локалната акциона група за развој на руралните средини и за вклучување на жителите на територијата на ЛАГ за развој на руралните средини.

Мерки од политиката на рурален развој

Изборот на мерки ги следи националните приоритети за остварување на развој во земјоделството и за развој на руралните средини во Република Македонија од националната стратегија и Програмата за работа на Владата на Република Македонија при тоа почитувајќи ја стратешката определба за прилагодување на националната земјоделска политика кон Заедничката земјоделска политика на ЕУ и стекнатите искуства во врска со спроведување на мерките во досегашниот период.

Земајќи ја во предвид анализата на состојбите во земјоделството, секторските развојни потенцијали и специфичните потреби за развој на руралните средини, мерките за спроведување на политиката за рурален развој приоритетно се насочени кон зголемување на конкурентската способност на земјоделско-прехранбениот сектор и јакнење на економската и социјалната позиција на руралните подрачја преку зголемување на приходите на земјоделските стопанства, зголемување на можноста за вработување на руралната популација во, но и надвор од земјоделската дејност.

Од причина што капиталните грантови за модернизација и прилагодување кон стандардите на ЕУ на земјоделските стопанства и преработувачките капацитети и поддршката за диверзификација на економските активности во руралните средини се вклучени во ИПАРД програмата, акцент во национално-финансираната политика за рурален развој се дава на мерките за капитални инвестиции во инфраструктурата. Обезбедувањето на солидна урбана и транспортна инфраструктура во и вон руралните населени места ќе обезбеди подобрени услови за живот и позитивно влијание на развојот на економските активности. Средствата за поддршка се пред се насочени кон инвестиции во: водостопанство (микро-акумулации и системи за наводнување и одводнување) за што се предвидени помеѓу 10-20 милиони евра годишно, потоа инфраструктура за пристап до земјоделско земјиште (т.н. полски патишта), инфраструктура за обновување на селата во селска патна и комунална инфраструктура, пазарна инфраструктура и социјална инфраструктура (младински и пензионерски клубови).

Во однос на пазарна инфраструктура, покрај кофинансирање на капиталните инвестиции наменети за подобрување на маркетингот на приватен имот, преку инструментот за помош за предфинансирање на инвестиција од пошироко подсекторско значење планирано е да се обезбеди модернизација на откупните места по селата во Струмичкото поле како најголем произведен регион за градинарското производство во Република Македонија со изградба на регионален маркетинг логистички центар и модернизација на откупните места за градинарските производи. Преку истиот инструмент планирана е и инвестиција за капацитет за третирање на јајцата од Б класа.

Спроведувањето на мерките на рурален развој наменети за поддршка на инвестициите во руралната инфраструктура преку програмата за рурален развој финансирана од буџетот на Република Македонија е предвидено до 2020 година, до кој период овие мерки треба да бидат акредитирани и подготвени потоа да бидат финансирани од средствата обезбедени од ИПАРД програмата.

Идентификувани како главна причина за недоволната конкурентност на македонското земјоделско производство, во овој програмски период особен приоритет се дава на мерките за поттикнување на процесот за подобрување на структурата во земјоделскиот сектор. Тука пред се спаѓаат мерките за:

- поддршката на реструктурирањето на земјоделските стопанства со преминување во повисока развојна категорија,
- консолидацијата на земјоделското земјиште со покривање на трошоците за услугите потребни при реализација на консолидационите постапки и администрацијата на уписот на сопственичките права (со можност за паралелно вклучување на инвестиции во инфраструктурата во консолидационото подрачје),
- поддршката на започнување на земјоделска активност на млади земјоделци, а ќе се разгледа неговото поврзување со мерката за рано пензионирање во 2021 г. и
- формирањето и функционирање на земјоделски задруги и поддршка на организации на производители за реализирање на активности од одобрена оперативна програма (која може да вклучува активности за промоција и маркетинг, заштита на животната средина и стабилизација на пазарот).

Заради обезбедување на доволно финансиски средства за поддршка на инвестиционите активности во земјоделството и руралните средини и пресретнување на зголемениот интерес на земјоделците, преработувачите и откупувачите на земјоделски производи со националната програма се проектира алоцирање на финансиски средства наменети за поволно кредитно финансирање на развојот на земјоделството и руралните средини. Со средствата ќе се обезбеди докапитализација на финансискиот инструмент на Земјоделскиот кредитен дисконтен фонд (ЗКДФ) во состав на Македонската банка за поддршка на развојот (МБПР)

преку кој ќе се имплементираат поволните кредитни пласмани наменети за земјоделството, сега дополнети со одобрување на линија за поволни кредити со каматна стапка до 2% годишно наменета за посебни приоритетни категории корисници (стопанства во реструктурирање, за подобрување на безбедноста на храната и квалитетот, млади земјоделци). Во зависност од висината на обезбедените средства заради подобрување на ликвидноста на откупувачите на земјоделските производи и со тоа на откупот на земјоделските производи, планирано е зајакнување на финансискиот инструмент за директно кредитирање на откупот на земјоделски производи со услови и одредби за зајакнување на вертикалната интеграција помеѓу производителите и откупувачите.

Подобрувањето на понудата на рурални кредити како еден од главните услови за обезбедување на инвестиционен циклус во земјоделството ќе се овозможи со поддршката за кофинансирањето на банкарските гаранции за земјоделските кредити во висина од 50% од вредноста на бараната гаранција. Дополнително, заради поддршка на инвестициите и подобрена апсорпција на ИПАРД средствата ќе се продолжи постојната мерка за кофинансирање на каматната стапка во висина од 50 % за кредити со годишна каматна стапка во висина до 8% на годишно ниво наменети за инвестиции до 500.000 евра.

Поради својата исклучителна важност во процесите на реструктурирање на земјоделските стопанства, воведувањето на нови технологии и стандарди во производството, трансферот на знаење до земјоделците и подобрување на аплицирањето кон јавните шеми на поддршка (и особено за апсорпцијата на ИПАРД средствата), државното финансирање на советодавните услуги ќе биде систематизирано и подобрено до аспект на пристап и квалитет до услугите и отчетноста на реализираните средства. Ова ќе биде постигнато преку воспоставување на Национален земјоделски советодавен систем по европски стандарди за што ќе се донесе и посебен закон. Системот предвидува плурализам во давањето на државно-финансирани советодавни услуги со вклучување на приватните даватели на услуги за кои ќе биде обезбедена и поддршка во нивното формирање и избор на давателот на услугата од страна на самите корисници. Во таа насока мерките за поддршка на Земјоделскиот советодавен систем вклучуваат поддршка за:

- земјоделски стопанства во користењето на советодавни услуги по области и корисници дефинирани согласно закон, повеќегодишна програма за советодавни услуги и годишни акти,
- обезбедување на одобрени советодавни услуги од страна на АПРЗ и - воспоставување на приватни даватели на советодавни услуги.

Покрај со заокружувањето на Националниот земјоделски советодавен систем, трансферот на знаење до земјоделците ќе се поддржи и преку мерки за поддршка за организирање и одржување на задолжителни обуки и информативни сесии, воспоставување на демонстративни земјоделски стопанства и спроведување на истражувачки проекти. Како корисници на обуките во овој програмски период ќе се уредат и членовите на признатите

организации на одгледувачи на животни кои преку признатите организации ќе добијат обуки за: одгледувачки и производни технологии за целосно исполнување на нивниот генетскиот потенцијал за производство, хигиенски практики, добра нутритивна пракса, квалитет и безбедност на храна и менаџмент на стопанството.

Во овој период продолжува и поддршката за одржливо стопанисување и искористување на природните ресурси, поддршката за органското производство и заштитата на биодиверзитетот и животната средина.

Мерките од политиките на рурален развој се очекува да придонесат кон модернизација, специјализација и поголема пазарна ориентираност на производителите и преработувачите, намалување на производните трошоци, подобрување на продуктивноста на факторите за производство и зголемување на развојниот потенцијал во согласност со реалните компаративни предности.

Мерките треба да овозможат подобри инфраструктурни услови за живот и одвивање на економските активности во руралните средини, како и да помогнат во подобрување на структурата на секторот од аспект на концентрирање на понудата, намалување на старосната граница на учесниците во секторот, зголемување на просечната големина на земјоделското стопанство и намалување на фрагментираноста на земјишните парцели.

Начин на спроведување на мерките од политиката на рурален развој

Временскиот распоред за спроведување на мерките е одреден од аспект на неопходните системски предуслови и институционални подготовки за ефикасно спроведување на мерките со примена на принципите за добро буџетско финансирање кои подразбираат дефинирани индикатори за следење на ефикасност и ефективност на мерките кон реализација на поставените и примена на контролни активности за административна проверка за наменско трошење на јавните расходи.

Воедно при дефинирање на мерките за рурален развој земени се во предвид комплементарноста со мерките во ИПАРД Програмата, како и плановите за програмирање и акредитација на идните мерки во согласност со буџетските принципи на ЕУ.

Поддршката која се доделува преку мерките за рурален развој основно се заснова на доделување на неповратни финансиски средства за капитални инвестиции за изградба или подобрување на недвижен имот наменет за економска дејност или јавна инфраструктура. Неповратна финансиска помош за инвестиции е поддршка која се доделува во вид на финансирање или ко-финансирање на вредноста на преземени и реализирани инвестиции согласно прифатливите трошоци и во висина на поддршката по корисник. Поддршката може да е наменета и за нематеријални вложувања т.н. општи трошоци кои се поврзани со капиталната инвестиција за нејзино успешно спроведување како на пример трошоци за

надоместоци за архитекти, инженери и консултанти, физибилити студии, анализи и набавка на патенти и лиценци, со исклучок на трошоци за поврзани јавни давачки и осигурување.

Износот на неповратната финансиска поддршка на капитални инвестиции кој се движи помеѓу 50% од вредноста на капиталните инвестиции наменета за зголемување на физички обем на приватен имот, до 100% за зголемување на физички обем на јавна инфраструктура или услуги е презентираан во Табела 3 за секоја од мерките од програмата.

Со цел обезбедување на поголема сигурност за ефикасноста на инвестицијата за мерката за подигање на овошен насад, капиталните грантови ќе бидат одобрени после обезбедно задолжително мислење за погодност за подигање на овошен насад со препорака за сортиментот, подлогите, садниот материјал и технологијата на одгледување подготвено од страна на советодавните служби и други стручни лица. Мислењето обезбедено пред започнување на инвестицијата со кое ќе се гарантира оправданоста на инвестираните приватни и јавни средства ќе се надополнува на задолжителните анализи на хемискиот состав на земјиштето.

Покрај неповратната финансиска поддршка за инвестиции мерките за рурален развој се спроведуваат преку следниве механизми на поддршка:

- финансиска помош, која се доделува за обука и информирање на земјоделските производители, советодавни услуги за развој на земјоделството, започнување со земјоделска дејност, напуштање на вршење на земјоделска дејност и за групи на производители, и
- директни плаќања за рурален развој, кои преставуваат компензационо плаќање за поддршка на приходот остварен од земјоделска дејност како надоместок на загубите кои настанале поради неискористеност на производниот потенцијал заради примена на земјоделски производни практики за заштита на животната средина или поради зголемени трошоци за примена на повисоки стандарди за заштита на животната средина.

Политиката за рурален развој за период 2018-2022 година ќе се спроведува преку мерките за рурален развој претставени во Табела број 3.

грло говеда од автохтона раса Буша	2.000 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи на Буша	2.000 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи на Буша	2.000 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи на Буша	2.000 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи на Буша	2.000 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи на Буша
грло говеда од расата Бивол	4.500 ден/грло	4.500 ден/грло	4.500 ден/грло	4.500 ден/грло	4.500 ден/грло
грло автохтона овца од раса Праменка и раса од Домашна балканска коза	550 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи	550 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи	550 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи	550 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи	550 ден/грло за уматичено грло во призната организација на одгледувачи
стопанско корисно автохотно овчарско куче Шаршанинец	3.000 ден/грло	3.000 ден/грло	3.000 ден/грло	3.000 ден/грло	3.000 ден/грло
одгледување на насади од автохтоните сорти во градинарството (рани традиционални сорти и локални популации)**	/	/	30 % од висината на основните директни плаќања	30 % од висината на основните директни плаќања	30 % од висината на основните директни плаќања
Пчеларство	1.000 ден/семејство кое е во контрола и е вклучено во селекција за производство на пчелни матици	1.000 ден/семејство кое е во контрола и е вклучено во селекција за производство на пчелни матици	1.000 ден/семејство кое е во контрола и е вклучено во селекција за производство на пчелни матици	1.000 ден/семејство кое е во контрола и е вклучено во селекција за производство на пчелни матици	1.000 ден/семејство кое е во контрола и е вклучено во селекција за производство на пчелни матици

* износот на поддршка може да се зголеми во периодот согласно проценката за степенот на загрозеноста на расите

** воведувањето на подмерката зависи од изборот на поддржаните автохтоните сорти во градинарството и функционалноста на системот за докажување на генетска типизација и степен на припадност

Код	Назив	Образложение	ко-финансирање/директна помош/финансиска помош				
			2018	2019	2020	2021	2022
1 Мерки за зголемување на конкурентноста на земјоделството							
Промовирање на знаење и унапредување на човечкиот потенцијал во руралните средини							
11			- до 100%	- до 100%	- до 100%	- до 100%	- до 100%
111	Обука и информирање на земјоделските производители	- за организирање и одржување на обуки и информативни сесии во дефинирани области на носители, членови или вработени во земјоделски стопанства регистрирани во ЕРЗС (како и за членови на припадни организации на одредени години од 2019 г) - задолжителни обуки за земјоделците за членови на земјоделски стопанства кои се користат на одредени мерки на финансиска поддршка - обезбедување услуги поврзани со трансфер на знаење во демонстративно-показни земјоделски стопанства вклучително и поддршка обезбедена за ваквите стопанства	- до 100%	- до 100%	- до 100%	- до 100%	- до 100%
112	Помош на млади земјоделци за започнување со земјоделска дејност	- за започнување со земјоделска дејност на млади земјоделци со првпатно на постоечко земјоделско стопанство (поврзано со мерка 113) или со воспоставување на Ново со задолжително правно формализирање на економската дејност	- до 600.000 ден.	- до 600.000 ден.	- до 600.000 ден.	- до 600.000 ден.	- до 600.000 ден.
113	Помош за напуштање на вработување на земјоделска дејност	- За носители на земјоделски стопанства кои можат да го напуштат земјоделското стопанство преку продажба на млад земјоделец и пред остварување на правото на пензионирање	/	/	/	до 180.000 денари годишно до исполнување на услови за старосна пензија, но не повеќе од пет години	до 180.000 денари годишно до исполнување на услови за старосна пензија, но не повеќе од пет години
		- годишна програма за советодавни услуги со која се дефинира видот и обемот на советодавните услуги кои се спроведуваат преку Агенцијата за поттикнување на развојот на земјоделството (АПРЗ)	- до 100% за одобрени мерки од годишната програма за советодавни услуги на АПРЗ; авансна исплата во висина од 30% од вредноста на одобрените прифатливи трошоци	- до 100% за одобрени мерки од годишната програма за советодавни услуги на АПРЗ; авансна исплата во висина од 30% од вредноста на одобрените прифатливи трошоци	- до 100% за одобрени мерки од годишната програма за советодавни услуги на АПРЗ; авансна исплата во висина од 30% од вредноста на одобрените прифатливи трошоци	- до 100% за одобрени мерки од годишната програма за советодавни услуги на АПРЗ; авансна исплата во висина од 30% од вредноста на одобрените прифатливи трошоци	- до 100% за одобрени мерки од годишната програма за советодавни услуги на АПРЗ; авансна исплата во висина од 30% од вредноста на одобрените прифатливи трошоци
114	Советодавни услуги за развој на земјоделството (финансирање на земјоделскиот советодавен систем)	- основање на правни лица за вршење на стопанска дејност од областа на советодавни, консултантни и информативни услуги во земјоделството и шумарството и достигнување на соодветни квалификации на кадровскиот потенцијал, административни и технички капацитети за извршување на услугите, со исклучок на инвестиции во основни средства - поддршка за земјоделски стопанства со цел користење на советодавни услуги особено во област и за користа на дефинирани согласно акти како дел од воспоставениот земјоделски советодавен систем	- до 90% за користење на советодавни услуги и 100% за одредени услуги, но не повеќе од 70.000 ден/корисник годишно	- до 90% за користење на советодавни услуги и 100% за одредени услуги, но не повеќе од 70.000 ден/корисник годишно	- до 90% за користење на советодавни услуги и 100% за одредени услуги, но не повеќе од 70.000 ден/корисник годишно	- до 90% за користење на советодавни услуги и 100% за одредени услуги, но не повеќе од 70.000 ден/корисник годишно	- до 90% за користење на советодавни услуги и 100% за одредени услуги, но не повеќе од 70.000 ден/корисник годишно

115	Поддршка за активен женски член во земјоделското домаќинство	- како компензација на трудот во домаќинството и семејното земјоделско стопанство - ги исполнува следниве услови: - возраст до 40 години за стекнување на правото на поддршка, - член на земјоделско стопанство во брак со друг член на семејството и мајка на најмалку едно дете, - неработена, домаќинка и активно го одржува земјоделското домаќинство, - земјоделското стопанство е во населено место со помалку од 200 жители над 700 метри н.в. или е на дефинирана оддалеченост од најблискиот град	/	- до 70% од износот на минималната плата ќе се исплаќа од периодот на раѓањето на првото дете до 50 годишна возраст. Поддршката ќе биде реализирана како директни плаќања или покривање на износот на задолжителното социјално осигурување.	- до 70% од износот на минималната плата ќе се исплаќа од периодот на раѓањето на првото дете до 50 годишна возраст. Поддршката ќе биде реализирана како директни плаќања или покривање на износот на задолжителното социјално осигурување.	- до 70% од износот на минималната плата ќе се исплаќа од периодот на раѓањето на првото дете до 50 годишна возраст. Поддршката ќе биде реализирана како директни плаќања или покривање на износот на задолжителното социјално осигурување.
12	Реструктурирање и развој на физичкиот потенцијал и промовирање на иновативни практики	- за унапредување на физичкиот потенцијал во земјоделското стопанство преку инвестиции во основни средства - за типови на опрема/механизација кои не се опфатени со ИПАРД 2014-2020, вклучително инвестиции кои се реализираат преку деловен план за реструктурирање со цел достигнување на економска одржливост со задолжително користење на советодавни услуги	- 50% - 60% во поддршка со ограничени можности за земјоделско производство (ПОМ), - 65% во ПОМ кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 55% во останатите поддршка кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 75% во недостапни рурални заедници - 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и унапредување на животната средина, подобрување на хигиенските услови и благосостојба на животните, - освен во случај кога инвестицијата е во ПОМ и кога помошта е 75% - 90% за преминување на стопанството од 1-ва во 2-ра група - 70% за преминување на стопанството од 2-ра во 3-та група - 60% за трошоците за саден материјал при подигање на нови насади и за интензивни насади	- 50% - 60% во поддршка со ограничени можности за земјоделско производство (ПОМ), - 65% во ПОМ кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 55% во останатите поддршка кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 75% во недостапни рурални заедници - 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и унапредување на животната средина, подобрување на хигиенските услови и благосостојба на животните, - освен во случај кога инвестицијата е во ПОМ и кога помошта е 75% - 90% за преминување на стопанството од 1-ва во 2-ра група - 70% за преминување на стопанството од 2-ра во 3-та група - 60% за трошоците за саден материјал при подигање на нови насади и за интензивни насади	- 50% - 60% во поддршка со ограничени можности за земјоделско производство (ПОМ), - 65% во ПОМ кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 55% во останатите поддршка кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 75% во недостапни рурални заедници - 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и унапредување на животната средина, подобрување на хигиенските услови и благосостојба на животните, - освен во случај кога инвестицијата е во ПОМ и кога помошта е 75% - 90% за преминување на стопанството од 1-ва во 2-ра група - 70% за преминување на стопанството од 2-ра во 3-та група - 60% за трошоците за саден материјал при подигање на нови насади и за интензивни насади	
121	Инвестиции за модернизација на земјоделските стопанства			- 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и унапредување на животната средина, подобрување на хигиенските услови и благосостојба на животните, - освен во случај кога инвестицијата е во ПОМ и кога помошта е 75% - 90% за преминување на стопанството од 1-ва во 2-ра група - 70% за преминување на стопанството од 2-ра во 3-та група - 60% за трошоците за саден материјал при подигање на нови насади и за интензивни насади	- 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и унапредување на животната средина, подобрување на хигиенските услови и благосостојба на животните, - освен во случај кога инвестицијата е во ПОМ и кога помошта е 75% - 90% за преминување на стопанството од 1-ва во 2-ра група - 70% за преминување на стопанството од 2-ра во 3-та група - 60% за трошоците за саден материјал при подигање на нови насади и за интензивни насади	- 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и унапредување на животната средина, подобрување на хигиенските услови и благосостојба на животните, - освен во случај кога инвестицијата е во ПОМ и кога помошта е 75% - 90% за преминување на стопанството од 1-ва во 2-ра група - 70% за преминување на стопанството од 2-ра во 3-та група - 60% за трошоците за саден материјал при подигање на нови насади и за интензивни насади

економската шумите	вредност на	- 85% за инвестиции во недостатни рурални средини	- 85% за инвестиции во недостатни рурални средини	- 85% за инвестиции во недостатни рурални средини	- 85% за инвестиции во недостатни рурални средини	- 85% за инвестиции во недостатни рурални средини
	- за инвестиции во пазарна инфраструктура за посторбени активности или активности за собирање и чување на примарни земјоделски производи за нивна натамошна намена заради доставување на стандардите за безбедност на храна и модернизација на технолошките процеси - поддршка на дејности кои не се опфатени со ИПАРД програмата (мелничка индустрија, преработка на јајца, млеко во прав, путер, овошни сокови итн.) - воспоставување на јавна пазарна инфраструктура за откуп и дистрибуција на земјоделски производи - помош за префинансирање на инвестиција од пошироко подсекторско значење кога носителот на инвестицијата е трговско друштво основано од евидентирани економски партнери и остварило најмалку 50% од вкупно произведените односно тргувани производи во РМ	- 60% за инвестиции направени во недостатни рурални средини, - 65% за инвестиции во заостанати рурални средини, - 75% за инвестиции во демоулициони рурални средини - до 80% за помош за префинансирање на инвестиција од пошироко подсекторско значење	- 60% за инвестиции направени во недостатни рурални средини, - 65% за инвестиции во заостанати рурални средини, - 75% за инвестиции во демоулициони рурални средини - до 80% за помош за префинансирање на инвестиција од пошироко подсекторско значење	- 60% за инвестиции направени во недостатни рурални средини, - 65% за инвестиции во заостанати рурални средини, - 75% за инвестиции во демоулициони рурални средини - до 80% за помош за префинансирање на инвестиција од пошироко подсекторско значење	- 60% за инвестиции направени во недостатни рурални средини, - 65% за инвестиции во заостанати рурални средини, - 75% за инвестиции во демоулициони рурални средини - до 80% за помош за префинансирање на инвестиција од пошироко подсекторско значење	- 60% за инвестиции направени во недостатни рурални средини, - 65% за инвестиции во заостанати рурални средини, - 75% за инвестиции во демоулициони рурални средини - до 80% за помош за префинансирање на инвестиција од пошироко подсекторско значење
Инвестиции во инфраструктура за создавање на предуслови за развој на земјоделството и заштита од природните непогоди	- инвестиции наменети за инфраструктура за пристап до земјоделското земјиште - активности за консолидација на земјоделско земјиште и подобрување на земјоделското земјиште - трансформација на незејоделско или земјоделско необработено земјиште во обработливо (со ослободување од закупината првата година и намамување во рок од 5 год) - активности за заштита на земјоделско производство општено од природни непогоди, кои се однесуваат за чистење на каналска мрежа за одводнување и наводнување и регулирање на речни корита за заштита од поплави - инвестиции наменети за снабдување со електрична енергија и водоснабдување - инвестиции наменети за водостопанство (изградба и обновување на системи за наводнување со акцент на микро-акмулации и микро-ирригациони системи)	- до 100% - 65% за трансформација на незејоделско или земјоделско необработено земјиште во обработливо	- до 100% - 65% за трансформација на незејоделско или земјоделско необработено земјиште во обработливо	- до 100% - 65% за трансформација на незејоделско или земјоделско необработено земјиште во обработливо	- до 100% - 65% за трансформација на незејоделско или земјоделско необработено земјиште во обработливо	- до 100% - 65% за трансформација на незејоделско или земјоделско необработено земјиште во обработливо

5	Соработка за развој на нови производи, процеси и технологии во земјоделскиот и прехрамбен сектор (интегрирани проекти)	иновацни во земјоделскиот и прехрамбен сектор, да се подобри маркетингот и зголеми продажбата на земјоделските производи и подобри перцепцијата на потрошувачите за висококвалитетни локални прехрамбени производи	инвестицијата за соработка до 120.000 евра по проект во времетраење од најмногу три години	инвестицијата за соработка до 120.000 евра по проект во времетраење од најмногу три години	инвестицијата за соработка до 120.000 евра по проект во времетраење од најмногу три години	инвестицијата за соработка до 120.000 евра по проект во времетраење од најмногу три години
		Декларација на МБПР заради: - тесовно функционирање на ЗКДФ - намалување на каматните стапки на 2% фиксно годишно за одредени корисници - обезбедување на кредитна линија за откуп на земјоделски производи Кофинансирање на: - банкарски гаранции за обезбедување на земјоделските кредити - каматната стапка за инвестиции кои се финансирани од ИПАРД инструментот до 500.000 евра	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ (обезбедени донацисни линии) и за банкарски гаранции и кофинансирање на банкарски гаранции и банкарски гаранции на каматните стапки од буџет на РМ	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ и за кофинансирање на банкарски гаранции и банкарски гаранции на каматните стапки од буџет на РМ	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ и за кофинансирање на банкарски гаранции и банкарски гаранции на каматните стапки од буџет на РМ	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ и за кофинансирање на банкарски гаранции и банкарски гаранции на каматните стапки од буџет на РМ
6	Поволатни рурални кредити за поддршка на инвестициите за рурален развој и трговијата со земјоделски производи		- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ и за кофинансирање на банкарски гаранции и банкарски гаранции на каматните стапки од буџет на РМ	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ и за кофинансирање на банкарски гаранции и банкарски гаранции на каматните стапки од буџет на РМ	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ и за кофинансирање на банкарски гаранции и банкарски гаранции на каматните стапки од буџет на РМ	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ и за кофинансирање на банкарски гаранции и банкарски гаранции на каматните стапки од буџет на РМ
Унапредување на квалитетот на земјоделски производи						
1	Економско здружување на земјоделски стопанства за заедничко вршење земјоделска дејност	- за воспоставување и функционирање на земјоделски задрugi; бруто плата на менаџерот, канцелариски простор, административни и стручни капацитети, промоција и информирање - инвестиции за набавка на земјоделска механизација - техничка помош за формирање и застапување на капацитетите на задругата во период од најмногу 5 години од основањето - поддршка на обуката за менаџерите на земјоделските задрugi	- до 80% за првата година од основањето со намалување за 20% секое наредна година од годината на основање за период не подолг од пет години - до 90% за инвестиции за набавка на земјоделска механизација набавката - до 80% за осигурување на прожгодините на капацитети на земјоделската задруга	- до 80% за првата година од основањето со намалување за 20% секое наредна година од годината на основање за период не подолг од пет години - до 90% за инвестиции за набавка на земјоделска механизација набавката - до 80% за осигурување на прожгодините на капацитети на земјоделската задруга	- до 80% за првата година од основањето со намалување за 20% секое наредна година од годината на основање за период не подолг од пет години - до 90% за инвестиции за набавка на земјоделска механизација набавката - до 80% за осигурување на прожгодините на капацитети на земјоделската задруга	- до 80% за првата година од основањето со намалување за 20% секое наредна година од годината на основање за период не подолг од пет години - до 90% за инвестиции за набавка на земјоделска механизација набавката - до 80% за осигурување на прожгодините на капацитети на земјоделската задруга

																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																</
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----

			- 100% за закупување на биодиверзитетот во ген банките во износ утврден во договор со субјектите на кои им е доделена јавна услуга или овластување согласно со прописите	- 100% за закупување на биодиверзитетот во ген банките во износ утврден во договор со субјектите на кои им е доделена јавна услуга или овластување согласно со прописите	- 100% за закупување на биодиверзитетот во ген банките во износ утврден во договор со субјектите на кои им е доделена јавна услуга или овластување согласно со прописите	- 100% за закупување на биодиверзитетот во ген банките во износ утврден во договор со субјектите на кои им е доделена јавна услуга или овластување согласно со прописите	- 100% за закупување на биодиверзитетот во ген банките во износ утврден во договор со субјектите на кои им е доделена јавна услуга или овластување согласно со прописите
215	Органско производство	- за воведување на органско производство	- 70 % кофинансирање за набавката на автохтонни видови или раси од признати домашни одлитувањата	- 70 % кофинансирање за набавката на автохтонни видови или раси од признати домашни одлитувањата	- 70 % кофинансирање за набавката на автохтонни видови или раси од признати домашни одлитувањата	- 70 % кофинансирање за набавката на автохтонни видови или раси од признати домашни одлитувањата	- 70 % кофинансирање за набавката на автохтонни видови или раси од признати домашни одлитувањата
22	Одржлива употреба на шумско земјиште						
221	Прво пошумување на шумско земјиште и незејолетско земјиште	- за пошумување на шумско земјиште, во национални паркови, во ерозивни подрачја и покрај речен брег	/	/	/	/	/
222	Одлитување на шумите со примена на повисок стандард за заштита на животната средина при одлитување на шумите од минималните прописани со закон	- за примена на повисок стандард за заштита на животната средина при одлитување на шумите од минималните прописани со закон	/	/	/	/	/
223	Обновување на шумите и воведување на мерки за заштита на шумите	- пошумување и оплемување на шумско земјиште	/	/	/	/	/
3	Подобрување на квалитет на живот во рурални средини						
31	Диверзификација на економски активности во рурални средини						
311	Развој на микро и мали претпријатија во рурални средини	- се поддржува со ИПАРД програмата	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%
312	Промоција на занаетчиски дејности во рурални средини	- се поддржува со ИПАРД програмата	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%
313	Воведување на услуги дејности за руралното население	- се поддржува со ИПАРД програмата	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%

314	Промоција на активности за рурален туризам	- се поддржува со ИПАРД програмата	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%
315	Инвестиции за алтернативно земјоделско производство	- се поддржува со ИПАРД програмата	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%
316	Инвестиции во постројки за производство на енергија од обновливи извори	- се поддржува со ИПАРД програмата	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%
32	Развој на рурална инфраструктура						
321	Развој на јавна инфраструктура во рурални средини	- инвестиции во локална патна инфраструктура за поврзување на селата (вклучително и мостови), - реконструкција или изградба на инфраструктура за снабдување на селата со електрична енергија, гас, водоснабдување, канализација, централно греење - ќе се поддржува со ИПАРД програмата од 2020	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%
322	Обнова и развој на селата	- изработка на урбанистички планови за населени места во руралните средини, - изградба и/или реконструкција на објекти за детски и младински културни центри - вклучително и пензионерски клубови во селата, - просторно уредување на селата - инвестиции за изградба и/или реконструкција на селски улици (вклучително и атмосферска канализација и пешачки елементи), - инвестиции за изградба и/или реконструкција на плоштади, зелени површини и/или шеталишта во рурални средини до 30.000 жители - ќе се поддржува со ИПАРД програмата од 2020	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%
323	Зачувување и унапредување на традиционалните вредности во руралните подрачја	- уредување на излетишни места во рурални средини (вклучително и нивно поврзување со електрична енергија, водоснабдување, канализација), - одбележување и унапредување на шумски и велосипедски патеки, - уредување и реконструкција на културни и природни знаменитости во рурални средини и нивно означување - ќе се поддржува со ИПАРД програмата од 2020	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%

4	Поттикнување на локален развој во рурални средини								
411	Поддршка за здобивање на знаења и вештини за подготвување и реализација на стратегии за локален развој на рурални средини како и за анимирање на населението за улогата и функцијата на ЛАГ	- услуги за прибирање на податоци, студии и анализи за изработка на стратегии за локален рурален развој	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%
412	Востановување на локални акциски групи (ЛАГ)	- за воспоставување на административни, технички и стручни капацитети за поддршка на работата на ЛАГ за спроведување на стратегии за локален рурален развој	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%
413	Реализација на стратегии за локален развој на рурални средини (подготвени од ЛАГ/или локалната самоуправа)	- поддршка за спроведување на активности од стратегиите за локален рурален развој	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%
5	Техничка и административна поддршка за спроведување на Програмата								
		- за спроведување на мерките за рурален развој, следење на ефикасност и анализ на состојби, информирање и едукација на корисниците - за поддршка на иновации во областа на земјоделството	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%

* 0% означува дека мерките се спроведуваат во ИПАРД Програмата или во почетните години пред нивно воведување неопходни се претходни вложувања во системи за контрола и спроведување на мерката.

VI. ИНСТРУМЕНТИ И МЕРКИ НА ПОЛИТИКАТА ЗА РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРА

Инструментите, мерките и активностите за спроведување на мерките од политиката за рибарство и аквакултура произлегуваат од и се усогласени со Програмата за унапредување на рибарството и аквакултурата за период 2013-2024 година, објавена во „Службен весник на Република Македонија“ број 46/12. Во програмата покрај другото се опфатени задачите, насоките и активностите за реализација на целите утврдени во Законот за рибарство и аквакултура, како и мерките за поддршка во рибарството и аквакултурата (финансиска поддршка за инвестиции во аквакултурата и мерки за заштита на флората и фауната).

Во мерките предвидени во програмата се вградени современите трендови за развој на рибарството и аквакултурата кои во целост го почитуваат принципот на одржливо користење на природните ресурси и во делот на вршење на риболовот и одгледувањето на риби - аквакултурата.

Предвидените мерки во вршењето на риболов се во функција на планско експлоатирање на рибите на одржлив начин, заштита на рибите, контролиран излов, подобрување на постоечките и имплементирање на нови риболовни техники за вршење стопански риболов, а се со цел зачувување на природните ресурси и снабдување на пазарот со квалитетна и безбедна храна (риба). Посебен акцент е посветен на поддршката на дефинирање на рекреативните ревири и рекреативните зони во правец на воспоставување на основа за развој на риболовниот туризам во земјава и заживување на руралните подрачја.

Во делот на аквакултурата за зголемување на производството и квалитетот на рибите во рибничките капацитети и нејзиниот непречен пласман на пазарот се предвидуваат мерки кои се во согласност со европските трендови. Во предвид е земена издашноста и одржувањето на квалитетот на водените ресурси, климатските фактори и законските одредби за зачувувањето на квалитетот на водите кои од друга страна всушност го лимитираат производството на риби. Аквакултурното производство во Република Македонија во голем дел се одвива во руралните области и предвидените мерки се комбинација на зголемување на производството со можност за реализирање на други економски активности како руралниот туризам, со што се отвора можноста за нови вработувања и задржување на населението во овие области.

Покрај производството на риба (стопански риболов и аквакултура) посебно внимание е посветено на организирањето на рекреативниот риболов и планирање на критериуми и предуслови за воспоставување на систем кој ќе овозможи јакнење на свеста на големиот број рекреативни риболовци, зачувување и одржливо користење на природните ресурси, заштита на автохотната популација на риби, посебен однос кон ендемичните видови риба, збогатување на риболовните води со атрактивни видови риби за риболов, воспоставување на предуслови за дефинирање на атрактивни риболовни води, одржливо стопанистување со рибите и развој на риболовниот туризам во земјата.

Активностите за зачувување и заштита на автохтоните (домородни) и загрозените видови риби, заштитата на видовата разновидност и одржувањето на бројноста на рибните популации ќе се реализираат најмногу преку зачувување и подобрување на состојбата на хабитите,

редуцирање или отстранување на инвазивните видови риби, како и преку порибување на риболовните води со квалитетен порибителен материјал од автохтони видови риби, добиен во регистрирани репроцентри во земјава.

Мерките и потребните средства за спроведување на политиката во делот на рибарството и аквакултурата за периодот 2018-2022 година се претставени во табелите 4 и 5.

Табела 4 Преглед на мерки за спроведување на политиките во делот на рибарството за период 2018-2022

Цел 1 Подобрo управување, искористеност и зачувување на природните ресурси во рибарството				
Образложение	Мерка	Активности	Начин на реализација	Период
Зголемување на популациите на благородни и економски значајни видови риби во риболовните води	Финансиска поддршка за порибување на риболовни води	Порибување на Охридско Езеро со Охридска пастрмка	100 % од вредноста на прифатливи трошоци за изведување на вештачки мрест и порибување на риболовни води или 100% од вредноста на набавениот подмладок за порибување на риболовни води	2018-2022
		Порибување на Дојранско Езеро со крап		
		Порибување на Преспанско Езеро со крап		
		Порибување на риболовни зони со пастрмка и крап		
		Порибување на риболовни води за кои не е доделена концесија со разни видови риби		
	Финансиска поддршка за осовременување и зголемување на производните капацитети на репроцентрите за автохтони видови риби	Проширување на постоечките капацитети на репроцентрите за автохтони видови риби	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018-2022
		Набавка на опрема за модернизација и интензификација на производството во репроцентрите за автохтони видови риби	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018-2022
Заштита на риболовните води и спречување на промена и нарушување на животната средина на рибите	Финансиска поддршка за отстранување на постоечките нарушувања на животната средина	Отстранување на риболовни мрежи од дното на природните езера	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018-2022
		Изградба на рибни патеки	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018-2022
		Изведување на акции за чистење на препереки и отстранување на тврдиот отпад од и до риболовните води	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018-2022
	Финансиска поддршка за заштита на риболовните води	Чување на мрестни локалитети пред и за време на природен мрест	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018-2022

Воспоставување целосен мониторинг на риболовните води и систем за информирање и мрежно поврзување	Финансиска поддршка за формирање на информациски систем и мрежно поврзување	Набавка на опрема и воспоставување мрежно поврзување и работа на системот за информирање и мониторинг на риболовните води	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2020-2022
	Финансиска поддршка за следење на состојбите со рибите во риболовните води	Следење на квалитетот на водата во риболовните води	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018-2022
		Следење на на состојбата на рибните популации во риболовните води	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018-2022
	Финансиска поддршка за риболовни пунктови	Изградба на риболовни пунктови за прва продажба на риба	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018-2022
		Опременување на риболовните пунктови	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018-2022
Дефинирање на бројот		Изведување на	100 % од вредноста на	2019-2021

на автохтони, алохтони, инванзивни и доместифицирани видови риби во Република Македонија одредување на нивниот еколошки статус (загрозени, високо загрозени, пред исчезнување, исчезнати), како и утврдување на начин на стопансување со риби	Финансиска поддршка за изведување на апликативни научно- истражувачки проекти	апликативни научно- истражувачки проекти за дефинирање на бројот на автохтони, алохтони, инванзивни и доместифицирани видови риби во риболовните води	прифатливи трошоци	
	Финансиска поддршка за изработка на Риболовни основи	Изработка на Риболовни основи	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2021-2022
Вкупно средства				36.500.000

Цел 2 Подобрување на институционалните капацитети и инфраструктурно зајакнување

Образложение	Мерка	Активности	Начин на реализација	Период
Стимулирање на здружувањето и зајакнување на производителите на риба од вршење стопански риболов и развој на рекреативен и спортски риболов	Финансиска поддршка за промоција на рибарството и организација и учество на манифестации	Организација и учество на саеми и манифестации од областа на рибарството	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018-2022
		Промоција на рибарството и традиционалните производи од риба	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018-2022
	Финансиска поддршка за организација и учество на манифестации и натпревари значајни за развојот на рекреативниот и спортскиот риболов	Организација и учество на манифестации и натпревари значајни за развојот и промоцијата на рекреативниот и спортскиот риболов	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018-2022
Вкупно средства				1.500.000
Се вкупно				38.000.000

Табела 5 Преглед на мерки за спроведување на политиките во делот на аквакултурата за период 2018-2022

Цел. 1. Зголемување на производството и потрошувачката на риба во државата				
Образложение	Мерка	Активности	Начин на реализација	Период
Зголемување на аквакултурното производство како алтернатива на намален лов на риби во отворените води и зголемување на научеството на преработена риба од домашно производство на пазарот за намалување на увозната зависност од риби и рибни преработки	Финансиска поддршка за капитални инвестициски вложувања во аквакултурата	Изградба на нови и реконструкција на постоечки производни капацитети во аквакултурата	50% од вредност на прифатливи трошоци (не повеќе од 3.500.000,00 ден.по корисник)	2018 – 2022
		Изградба на преработувачки капацитети за риба	50% од вредност на прифатливи трошоци (не повеќе од 3.500.000,00 ден.по корисник)	2018 – 2022
	Финансиска поддршка за воведување на современи техничко технолошки решенија за интензификација на аквакултурното производство и набавка на опрема во нови и постоечки производни и преработувачки капацитети	Воведување на софтвер за целосен мониторинг на производството на риба во аквакултурата	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2019 – 2020
		Одржување на софтвер за производството на риба	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2020-2022
		Набавка на опрема за интензификација и модернизација на аквакултурното производство	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018 – 2022
		Набавка на опрема за преработување на риба	50 % од вредноста на прифатливи трошоци (не повеќе од 3.500.000,00 ден.по корисник)	2018 – 2022
Интензификација и	Финансиска поддршка	Спроведување на	100 % од вредноста на	2018 – 2022
модернизација на аквакултурното производство и подобрување на квалитетот на рибите	на развојни научно-истражувачки проекти	развојни, технолошки и научно-истражувачки проекти од областа на аквакултурата за подобрување квалитетот на аквакултурното производство и квалитетот и здравствената исправност на производот во постоечките производни капацитети	прифатливи трошоци	
		Набавка на порибителен материјал	40 % од просечна пазарна цена на порибителен материјал (не повеќе од 300.000,00 ден.по корисник)	2018 – 2022
	Финансиска поддршка за аквакултурно одгледување на риби	Произведена и продадена риба на пазар	20,00 денари за килограм произведена и продадена риба на пазарот	2018 – 2022

Промена на навиките на производителите, но и на домашниот потрошувач и да се зголеми потрошувачката на риба во текот на цела година	Финансиска поддршка за маркетинг и промоција на аквакултурното производство	Промоција и маркетинг на аквакултурното производство и ушество на саеми и манифестации	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018 - 2022
	Поддршка за едукативни програми наменети за производителите на риба	Едукација на производителите, за квалитетна и континуирана понуда на риба на пазарот	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018 - 2022
		Организација на саеми смотри и презентации на ниво на здруженија во аквакултурата на локално регионално и републичко ниво	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018 - 2022
Вкупно средства				50.000.000
Цел 2: Применување на еколошкиот пристап во аквакултурата и одржливо ползување на ресурсите				
Образложение	Мерка	Активности	Начин на реализација	Период
Применување на еколошкиот пристап во аквакултурата и воведување на принципот на одржливо ползување на водата	Инвестициони вложувања во опрема за прочистување на водата која излегува од производните капацитети	Изградба на прочистителни станици во склоп на производните капацитети - рибниците	100 % од вредноста на дополнителни трошоци за примена на стандардни методи	2018 - 2022
		Опременување на прочистителните станици во склоп на производните капацитети - рибниците	100 % од вредноста на прифатливи трошоци	2018 - 2022
Вкупно средства				2.000.000
Се вкупно				52.000.000

VII. МЕРКИ НА ТЕХНИЧКА ПОДДРШКА ВО ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО И ОСТАНАТА ДРЖАВНА ПОМОШ

Согласно член 101 од Законот за земјоделство и рурален развој, техничката поддршка во земјоделството е државна помош која се доделува како надомест до 100% за дефинираните прифатливи трошоци.

Техничката поддршка и другите мерки на државна помош претходно неспоменати, приоритетно ќе бидат насочени кон подобрување на вертикалната интеграција на чинителите во земјоделството и дијалогот во секторот, за организирана промоција на земјоделското производство, брендирање и заштита на географската посебност на најзначајните

македонските производи со компаративна предност и подобрување на човечките ресурси во земјоделството.

Во следниот петгодишен период ќе бидат реализирани следниве мерки на техничка поддршка и останати мерки на државна помош:

- Национална промоција на македонските производи на нови или недоволно застапени и алтернативни пазари заради диверзификацијата на извозните дестинации преку организирање и спроведување на манифестации и саеми;
- Помош за маркетинг на земјоделски производи и преработени земјоделски производи во висина од 20% од вкупната вредност на направените трошоци за покривање на трошоците за: амбалажа на преработени земјоделски производи (вино, преработки од зеленчук и овошје и за градинарски производи од почетокот на програмскиот период), како и за покривање на транспортните трошоци за извоз на земјоделски производи и преработки;
- Водење на матично книговодство, селекција и следење на состојбите во сточарството согласно член 103 Помош во сточарскиот сектор која ќе се спроведува преку овластени институции и признати организации на одгледувачи;
- Поддршка на функционирањето и спроведување на оперативната програма на потсекторските постојани групи. Поддршката ќе биде обезбедена за покривање на тековното оперативно работење на потсекторските постојани групи и одржување на редовните состаноци, како и за спроведување на активностите од нивните оперативни програми кои ќе треба да ги вклучат и активностите:
- организирање на национални подсекторски манифестации и учество на значајни саемски манифестации во странство. Поддршката се обезбедува со цел промоција, размена на позитивните искуства, постбербените активности и маркетингот на земјоделско-прехранбените производи, и склучување на деловни договори во земјоделското производство,
- издавање на стручни материјали од областа на земјоделството и рибарството (едукативни, информативни, научни и пропагандни материјали) кои имаат за цел остварување на стратешките развојни цели и
- спроведување на истражувања за воведување на иновативни практики во примарното земјоделското производство и примена на научно-истражувачки достигнувања од областа на растителното и сточарското производство; како и
- Поддршка на препознаените регистрирани форми на организации на економските партнери. Поддршката за препознаените организации на здружување на земјоделците ќе биде во насока на обезбедување на логистичка поддршка за нивно тековно функционирање и реализација на активностите во интерес на земјоделските производители, за активности за

подобрување на спроведувањето и популаризирање на земјоделските политиките и реформи, зголемување на генералната конкурентност и приближување кон стандардите на ЗЗП на ЕУ. Поддршката ќе овозможи покривање на дел од оперативните трошоци за функционирање на асоцијациите во висина до 100% за асоцијациите на примарни земјоделски производители и 30% за асоцијациите на преработувачи и трговци.

Правото за организирање на манифестации покрај потсекторските постојани групи ќе биде овозможено и за признаените организации на одгледувачи заради реализација на изложбени и натпреварувачки настани по соодветните раси на животни.

Техничката поддршка може да вклучи и мерки за поддршка на наставно-образовниот процес во средното и високо образование во делот на земјоделството и руралниот развој за подобрување на условите на работа, воведување на нови научни, истражувачки и показни содржини и особено практична примена на наставните содржини во училишните економии.

За спроведување на активностите од мерките на техничка поддршка предвидено е издвојување на средства од 70 милиони денари во 2020 година и по 90 милиони помеѓу 2018 и 2022 година.

VIII. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСИСКА РАМКА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОГРАМАТА

Заради остварување на целите на земјоделската политика, Владата на Република Македонија во својата Програма за работа за периодот 2017-2020 година проектираше понатамошно зголемување на финансиските средства за поддршка на развојот на земјоделството и руралните средини кој ќе изнесува до 160 милиони евра годишно, односно зголемување за 10 милиони евра во однос на планираниот износ согласно НСЗРР 2014-2020.

Покрај од средствата обезбедени од Буџетот на Република Македонија, финансирањето на националната земјоделска политика се врши и од буџетот на Европската унија, врз основа на повеќегодишна програма за користење на финансиските средства од Инструментот за претпристапна помош за развој на земјоделството и руралниот развој од Европската унија – ИПАРД за периодот 2014-2020 година, како и од третиот ИПАРД програмски документ за периодот после 2020 година. Оваа поддршка се програмира во согласност со склучените договори и спогодби со Европската унија за користење на инструментите за претпристапна финансиска помош и планските документи на ЕУ. Покрај претходно наведените два извори, дел од средствата за финансирање на земјоделската политика се обезбедуваат и од донаторски проекти, но и од средствата на единиците на локалната самоуправа при кофинансирање на одредени мерки на рурален развој.

Индикативниот финансиски план го содржи алоцирањето на вкупните финансиски средства потребни за реализација на политиките на поддршка од националната земјоделска политика за периодот од 2018 до 2022 година кои се обезбедени само од буџетот на Република

Македонија. Единствено износот наменет за кредити за ЗКДФ е планирано да се обезбеди од средства на веќе посточеки револвинг фонд воспоставен со донаторска поддршка.

Финансискиот план е основа за планирање на тековните буџетски издвојувања и за следење на реализација на програмата за секој планска година од периодот. Поради повеќегодишната временска рамка на планирање, финансискиот план по мерки на политиките треба да се земе како индикативен со настојување да се одржат планираните пропорции на средства по пооделни политики на поддршка. При спроведување на националната програма преку едногодишните програми за финансиска поддршка можно е соодветно прилагодување на програмата согласно развојот на актуелните состојби, пред се поради промена во ангажираните производни капацитети или интервенции заради компензација на загубите во приходите на земјоделците поради неповолни пазарни движења.

Вкупниот планиран износ на средства потребни за реализација на политиките на поддршка од националната земјоделска политика за целиот програмскиот период до 2022 година изнесува 48.072.705.000 денари или 781.670.000 евра. Од податоците прикажани во Табела 6 очигледен е позитивниот тренд на пораст на фискалните издвојувања за развојот на земјоделството и руралните средини во целина, како и издвојувањата насочени кон политиките на рурален развој во однос на политиките на директни плаќања, а во насока на поизбалансирано меѓусебно учество во поделбата на вкупните средства. Така, вкупниот износ на средства за поддршка на секторот и руралните области издвоени од националниот буџет, се зголемува од 150,8 милиони евра во 2018 година на 166,05 милиони евра во 2022 година. Во истиот период средствата алоцирани за политиката за рурален развој се зголемуваат од 35,1 милион евра на 46,7 милиони евра или од аспект на релативното учество во вкупните средства од 23 на 28%. Во периодот до 2022 година алокацијата на средствата за директните плаќања ќе останат да бидат со најголемо учество во вкупно алоцираните средства за политиките во земјоделството и руралниот развој, но нивното релативно учество ќе се намалува од 76% на 71% до 2022 година, пред се како резултат на зголемување на издвојувањата за политиките за рурален развој.

Како резултат на веќе постигнатото оптимално ниво на поддршка на приходот на земјоделците преку директните плаќања, висината на износот на финансиската поддршка за мерките на директни плаќања во следниот период приближно ќе се задржи на оствареното ниво на поддршка во 2018 година.

При пресметките е користен среден курс за односот помеѓу денарот и еврото од 61,5 денари за 1 евро.

Табела 6. Индикативен финансиски план за државната поддршка во земјоделството и руралниот развој по политики за периодот 2018-2022 година во милиони €*

Политика	2018		2019		2020		2021		2022	
	износ	%	износ	%	износ	%	износ	%	износ	%
Пазарно-ценовна политика вкупно	114.200.000	76%	113.500.000	76%	114.700.000	74%	116.220.000	73%	117.900.000	71%
Директни плаќања	108.200.000	72%	110.300.000	73%	111.200.000	71%	112.720.000	71%	114.400.000	69%
Растително производство	64.000.000	42%	65.600.000	44%	66.000.000	42%	67.320.000	42%	68.700.000	41%
Сточарско производство	35.000.000	23%	35.000.000	23%	35.200.000	23%	35.400.000	22%	35.600.000	21%
Промисливи влезни елементи	7.000.000	5%	7.200.000	5%	7.500.000	5%	7.500.000	5%	7.600.000	5%
Останати директни плаќања	2.200.000	1%	2.500.000	2%	2.500.000	2%	2.500.000	2%	2.500.000	2%
Интервенции	6.000.000	4%	3.200.000	2%	3.500.000	2%	3.500.000	2%	3.500.000	2%
Рурален развој вкупно	35.100.000	23%	35.100.000	23%	39.650.000	25%	41.150.000	26%	46.650.000	28%
Мерки за зголемување на конкурентноста на земјоделството	14.000.000	9%	15.000.000	10%	17.000.000	11%	17.000.000	11%	19.000.000	11%
Поттикнување на земјоделската дејност за унапредување на животната средина и руралните предели	2.500.000	2%	3.000.000	2%	3.000.000	2%	4.000.000	3%	4.000.000	2%
Подобрување на квалитетот на живот во руралните средини	11.000.000	7%	13.000.000	9%	15.000.000	10%	15.000.000	9%	17.000.000	10%
Поттикнување на локален развој во руралните средини	100.000	0,1%	100.000	0,1%	150.000	0,1%	150.000	0,1%	150.000	0,1%
Техничка и административна поддршка за спроведување на Програмата	2.500.000	2%	2.500.000	2%	3.000.000	2%	3.000.000	2%	4.000.000	2%
Кредити (ЗКДФ), каматни стапки и гаранции	5.000.000	3%	1.500.000	1%	1.500.000	1%	2.000.000	1%	2.500.000	2%
Рибарство и аквакултура	1.500.000	1%	1.500.000	1%	1.500.000	1%	1.500.000	1%	1.500.000	1%
Вкупно поддршка	150.800.000	100%	150.100.000	100%	155.850.000	100%	158.870.000	100%	166.050.000	100%

* Во износите во табелата се вклучени средства и од извори надвор од буџетот на Република Македонија за политики и мерки согласно наведениот во програмата
 Користен среден курс за однос денар / евро при пресметки од 61,5 денари за 1 евро

